

Nemocnica budúcnosti Martin pokračuje v príprave a je sa na čo tešiť Projekt na Malej hore je najlepšie pripravený

Vizualizácia vstupného átria novej Nemocnice budúcnosti Martin na Malej hore

Historickej investícii, ktorá nielen posunie medicínsko-zdravotnícky komplex zariadení v Martine na novú úroveň, ale aj zosilní vedecko-výskumný pilier Martina a jeho charakter moderného mesta, pandémie nesvedčí. Skorý prvý výkop na Malej hore sa zas oddaľuje – no napriek tomu príprava pokračuje a nádej má stále reálne kontúry.

Ako MN informovala Martina Antošová a Ľubomír Pepucha z Jesseniovej lekárskej fakulty UK, celková lôžková kapacita je nastavená

na 660 lôžok. Nemocnica bude mať komplexný urgentný príjem, traumacentrum, 19 operačných sál a mnohé ďalšie pracoviská. Hrubá podlažná plocha objektu nemocnice je v súčasnosti nastavená na cca 1200 parkovacích miest. Nová nemocnica vrátane parkovania je umiestnená na pozemku o výmere cca 70 000 m².

Dopravné napojenie k Nemocnici budúcnosti Martin je riešené v súlade s dopravno-kapacitným posúdením statickej aj dynamickej dopravy nielen v areáli, ale aj na zasiahnu-

tých príľahlých komunikáciách a križovatkách (posudzovalo sa 13 križovatiek). V zmysle územného plánu sa do budúcnosti počíta s východným mestským okruhom. Podľa doterajšieho priebehu prípravy investičnej akcie, ak dôjde k jej potvrdeniu, predpokladá sa začiatok výstavby na jar 2023 a ukončenie koncom roka 2025. Momentálne sa pripravuje aj web projektu, kde bude môcť verejnosť sledovať priebeh prípravy a výstavby novej nemocnice.

**Autor: Michal Beňadik
Vizualizácia: CEVED**

Editoriál

Mgr. MARTIN KALNICKÝ

Výnimočné úlohy – výnimočné postupy

Napriek všetkým komplikáciám sa život v Martine nezastavuje; naopak. Obsah týchto MN tomu nasvedčuje. Venujeme veľký priestor mimoriadnym projektom, ktoré majú riešiť niekoľkoročné problémy a na roky až desaťročia dopredu. Týka sa to najmä MHD. Len sa žiada podotknúť, že pri takých výnimočných projektoch by malo mesto postupovať rovnako výnimočne: systematicky, so širokou informovanosťou, s čo najširšou podporou zastupiteľstva... Zatiaľ to tak nie je. Zaslúženú pozornosť venujeme aj „kauze Národný cintorín“ a kultúre v meste. Čaká nás ešte veľa práce, aby sme podopreli status kultúrneho centra živou kultúrou.

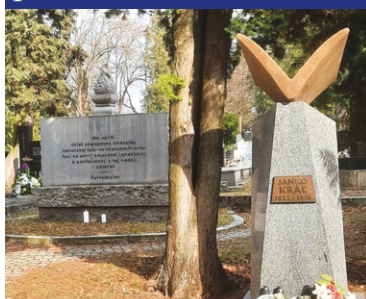
Ďalším projektom, ktorý bude riešiť dlhoročný problém Jahodník, je projekt predajne potravín – prichádza v Martine už známy investor a MN sa budú téme nabadúce venovať podrobne. Samozrejme, nemôžu chýbať informácie o medicínskych projektoch, ktoré tu desaťročia neboli.

Vaše podnety a námety nám píšete na e-mail: redakcia@mestskenoviny.sk

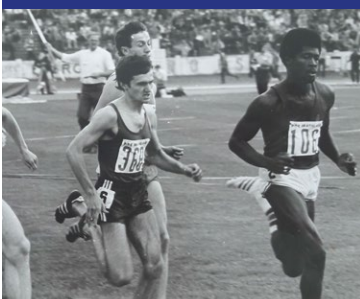
Novinky na Malej hore (str. 1 a 3)

Kde bude Národný panteón? (str. 4 a 5)

Abeceda s P. Sloukom (str. 16 a 17)

Sen hrať na univerziáde (str. 23)

Dopravný podnik od začiatku vzbudzuje pochybnosti

V posledný marcový štvrtok tohto roku sa vo veľkej zasadačke Mestského úradu v Martine konala ďalšia schôdza mestského zastupiteľstva.

Nový konateľ DPMM Ján Slamka. Foto: Tč

Plénum si na úvod odsúhlasilo, že každý môže v rozprave hovoriť maximálne tri minúty a faktická poznámka sa musí zmerať do 60 sekúnd. Najväčší akcent poslanci kládli na dva body, ktoré zhodou okolností ani v pôvodnom programe zasadnutia nefigurovali, ale napokon sa tam po hlasovaní v úvode zastupiteľstva dostali.

KONATEĽ

Prvou horúcou témou bol návrh na zmenu zástupcu mesta v obchodnej spoločnosti Dopravný podnik mesta Martin, s. r. o., (vznik 2. februára 2021). S tým súvisela aj informácia o výsledku výberového konania na konateľa tejto spoločnosti (uskutočnilo sa 22. marca 2021 a zúčastnili sa ho dvaja uchádzači, ktorí splnili podmienky). Viceprimátor Rudolf Kollár predniesol uznesenie: MsZ prerokovalo návrh na zmenu zástupcu mesta Martin v spoločnosti DPMM, schvaľuje odvolanie jej prvého konateľa J. Danka, ktorý je zároveň aj primátorom mesta, a zároveň schvaľuje za jej nového konateľa Jána Slamku. Búrlivú diskusiu rozvírilo vystúpenie poslanca Martina Kalnického, ktorý upozornil hneď na niekoľko nejasností. Spýtal sa J. Slamku, či spolupracoval s mestom Martin ešte pred výberovým konaním a či v nedávnej minulosti kontaktoval výrobcov autobusov z dôvodu prípravy technickej špecifikácie vo-

zidiel pre potreby MHD do novovznikajúceho Dopravného podniku v Martine. M. Kalnický poukázal na možné prepojenie víťazného uchádzača s vedením mesta Martin a vyjadril obavy, či bolo takéto výberové konanie transparentné. „Aj napriek tomu, že sme mali hlasovať o novom konateľovi DPMM, vôbec sme nevedeli, kto bol druhý uchádzač o túto funkciu na tom výberovom konaní,“ podotkol M. Kalnický, ktorý predložil svoj návrh na uznesenie. V ňom žiadal v súlade so zmenou výberového konania verejné vypočutie oboch uchádzačov na najbližšom zasadnutí MsZ.

R. Kollár uviedol, že prítomný p. Slamka je na zastupiteľstve preto, aby sa ho poslanci mohli pýtať. M. Kalnický na margo toho povedal: „O to viac ma mrzí, že p. Slamka vo svojom príhovore aj napriek ubezpečeniu viceprimátora, že bude na otázky odpovedať, vôbec na ne neodpovedal. Prítom odpovede by obyvatel'ov mesta Martin, samozrejme, zaujímali. Chcel som len to, aby sa vyvrátili všetky pochybnosti, pretože pôjde o vysokú investíciu (DPMM bude hospodáriť s veľkým objemom peňazí z mestského rozpočtu) a ide o dôležitú funkciu. Žiaľ, otázky zostali, keďže otázky boli, pre mňa z nepochopiteľných príčin, nezodpovedané.“

Nasledovalo hlasovanie, v ktorom neprešiel návrh Martina Kalnického. Naopak koalíční poslanci schválili pôvodné uznesenie (J. Slamku do pozície konateľa DPMM).

CINTORÍN

Veľkú diskusiu vyvolala aj druhá horúca téma – Národný cintorín. Martinskí poslanci kritizovali spustenie legislatívneho procesu na vznik ďalšieho Národného cintorína, ktorým by bol popri tom v Martine z 19. a 20. st. už aj Ondrejský cintorín v Bratislave, čo iniciovala skupina poslancov NR SR. Poslanec parlamentu i martinského MsZ Peter Vons v tejto súvislosti vyslovil presvedčenie, že tento problém sa vyrieši a návrh bude na najbližšom rokovaní NR SR napokon stiahnutý. Zároveň sa poďakoval všetkým, ktorí za Národný cintorín zabojovali, či

už formou petície občanov, alebo ako zástupcovia mesta, poslanci a predstavitelia kultúrnych inštitúcií, lebo to malo význam. Privítal tiež, že martinské zastupiteľstvo schváleným uznesením vyšle jasné stanovisko k tejto téme. Inou kapitolou je finančné poddimenzovanie Národného cintorína, ale ako naznačil P. Vons, aj to by sa mohlo vyriešiť k spokojnosti Martinčanov. Poslanec Róbert Gajdoš predložil návrh k predkladanému uzneseniu (MsZ v Martine sa uznieslo, že vyjadruje svoj nesúhlas s tým, aby bol akýkoľvek iný cintorín ako Národný cintorín v Martine vyhlásený za Národný cintorín Slovákov), ktorý našiel veľkú podporu v zastupiteľstve. Nasledne poslanci jednomyseľne odsúhlasili aj pôvodný návrh na uznesenie: MsZ v Martine žiada NR SR o stiahnutie návrhu zákona ohľadne vzniku ďalšieho Národného cintorína v Bratislave a žiada začatie odbornej diskusie k danej téme so všetkými zainteresovanými inštitúciami i s mestom Martin, ako centrom národnej kultúry Slovákov.

OSTATNÉ

Z ďalších bodov marcového rokovania: MsZ nevyhovelo protestu prokurátora proti uzneseniu zastupiteľstva č. 184/20 zo dňa 22. októbra 2020. MsZ zrušilo tiež nedávne uznesenie č. 24/21 (kandidatúra mesta Martin na Mesto kultúry SR 2022), o čo

žiadal predseda komisie kultúry Martin Lechan, lebo chce projekt pripraviť lepšie a potom ho predstaviť na najbližšom zastupiteľstve. MsZ schválilo v jednotlivých bodoch návrh na prevod vlastníctva nehnuteľného majetku mesta, návrh zámeru prevodu nehnuteľného majetku, návrh na nadobudnutie nehnuteľného majetku mesta. MsZ odsúhlasilo informatívnu správu o činnosti a hospodárení Mestskej polície Martin za rok 2020 a Útvary hlavného architekta mesta Martin za rok 2020, ako aj informatívnu správu o činnosti mestskej školskej rady, o činnosti rád škôl pri školách a školských zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Martin za rok 2020 a výsledkoch výchovno-vzdelávacieho procesu na školách zriadených na území mesta Martin za školský rok 2019/2020. MsZ dalo zelenú návrhu koncepcie rozvoja škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Martin do roku 2026 i aktualizácii koncepcie rozvoja športu mesta Martin na roky 2016 až 2021, ako aj zobralo na vedomie informatívnu správu o výsledkoch kontrol. V bode vystúpenie obyvateľ'ov prečítal poslanec Imrich Žigo list od riaditeľa hádzanárskeho klubu MHÁK Martin Milana Janíka na tému: Ako ďalej so športovou halou na Podháji? Potom nasledoval bod rôzne a na záver boli interpelácie poslancov.

Autor: Ľubomír Chochula

Národný cintorín je len jeden na Slovensku. V Martine! Foto: bk

Nemocnica budúcnosti Martin – taký je pracovný názov novej Univerzitnej nemocnice Zatiaľ nemáme ÁNO, ale ani NIE

Projekt novej Univerzitnej nemocnice na Malej hore a celý prípravný tím s ňou prežíva etapy nádeje a sklamaní. Oproti pôvodným predpokladom sa definitívne rozhodnutie zatiaľ odkladá, ale zápas o ňu pokračuje. Vzhľadom na nové informácie MESTSKÉ NOVINY znovu oslovili kompetentných na Jesseniovej Lekárskej fakulte UK. Na otázky MN odpovedá koordinátorka projektov novej nemocnice a biobanky Martina Antošová a projektový manažér Ľubomír Pepucha.

Objavila sa informácia o výbere konaní na členov vedenia Nemocnice budúcnosti Martin. Znamená to definitívne ÁNO pre jej výstavbu?

- Predmetné výberové konanie je len

Martina Antošová

Ľubomír Pepucha

procesná vec zo strany MZ SR ako jediného akcionára spoločnosti Nemocnica budúcnosti Martin, a. s., a - bohužiaľ - nijako nenaznačuje posun projektu smerom k realizácii. Výstavba projektu sa bude odvíjať od úspechu rokovaní projektového tímu. V súčasnosti intenzívne rokujeme najmä o dofinancovaní projektov prípravy nemocnice a v podstate čakáme, či bude nová nemocnica v Martine zaradená do tzv. optimálnej siete nemocníc a následne

do investičných priorit MZ SR. Stále veríme, že tieto náročné rokovania budú mať úspešný koniec, a to aj vzhľadom na to, že náš projekt je z hľadiska prípravy najďalej zo všetkých projektov „nových“ nemocníc, a to aj z pohľadu časového faktora, kde sú podmienky zo strany EÚ na čerpanie v čase neúprosne a nie je možné ich v rozhodovacom procese ignorovať.

Ak áno, kedy, v akej konfigurácii sa bude stavať? Bude to vrátane detskej univerzitnej nemocnice?

- Ako už bolo viackrát spomínané, definitívne pracujeme na variante výstavby novej komplexnej nemocnice, t. j. vrátane detskej časti. Môžeme tiež uviesť, že do novej nemocnice sa okrem existujúcich pracovísk zmesia aj úplne nové pracoviská tak

pre ambulantných ako aj pre hospitalizovaných pacientov.

Aké sú časové horizonty začatia a skončenia výstavby novej nemocnice?

- V súčasnosti disponujeme kompletnou projektovou dokumentáciou na územné rozhodnutie a sme v etape, keď sa nám k projektu vyjadrujú všetky relevantné subjekty. Pokiaľ vyriešime finančné zabezpečenie pokračovania projektov prípravy v horizonte jedného mesiaca (apríl 2021), sme stále schopní mať dokumentáciu na stavebné povolenie do konca roka a stavebné povolenie na jar roku 2022. Tender na dodávateľa stavby zaberie v podmienkach SR pri stavbe tohto rozsahu minimálne 12 mesiacov, t. j. začiatok výstavby odhadujeme na jar 2023 a samotnú výstavbu na 30 až 36 mesiacov, t. j. koniec roku 2025 považujeme za reálny dátum dokončenia novej nemocnice.

V Martine má byť „srdce“ systému biobánk

Na Slovensku štartuje významný projekt založenia a prevádzkovania systému biobánk, t. j. úložisko biologických vzoriek (tkanivá, bunky, krv a iné telesné tekutiny) od pacientov i zdravých ľudí. Takéto zariadenie na Slovensku dlhodobo chýbalo ako v jednej z mála krajín EÚ. Pomôže vedcom nachádzať súvislosti vzniku ochorení a efektívnejšie im predchádzať.

Na otázky MN odpovedá Mgr. M. Antošová z JLF UK.

Ako ďaleko je projektová príprava Biobanky?

- Novostavba Biobanky v Martine má kompletne pripravenú projektovú dokumentáciu a v súčasnosti prebieha vyjadrovanie k územnému konaniu. Bohužiaľ nám majiteľka pozemku medzi novou bytovkou a BioMedom nechce pozemok predať, takže sme ju museli premiestniť. Je to veľká škoda, lebo by veľmi vhodne dotvorila celý kampus, ktorý sa tam plánuje. Aktuálne je v lokalite Novomeského, vedľa

budovy Malej auly a Akademického informačného centra.

V podkladoch sa hovorí o „systéme biobánk“ na Slovensku - znamená to, že martinská je prvá z viacerých, ktoré sa budú postupne budovať? Kde? V akých časových horizontoch?

- Biobanka nemôže byť solitárna. V Martine bude vybudovaná „národná“ biobanka, ktorá bude uchovávať vzorky z ostatných tzv. individuálnych biobánk. Na začiatku budú tieto individuálne biobanky vytvorené u partnerov projektu, ktorými sú Lekárska fakulta v Bratislave, Biomedicínske centrum SAV Národný onkologický ústav a Národný ústav reumatických chorôb. Neskôr, keď v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR, Inštitútom výskumu a vývoja a Centrom spoločenských a psychologických vied SAV, nastavíme celý životný cyklus biobanky, budú postupne pribúdať ďalšie individuálne (lokálne) archívy biologického materiálu. Komplementárne s projektom našej Biobanky bude budovaná aj tzv. digitálna biobanka na Žilinskej univerzite v Žiline.

V súčasnosti schválený projekt by mal byť vyriešený do júna 2023. Môže sa zdať, že na jeho realizáciu je dostatok času, ale nie je to úplne optimálne, pretože v projekte nejde len o postave-

nie budovy a obstaranie technológií, ale naozaj o precízne a systematické nastavenie celého procesu biobankovania na Slovensku, a to vrátane legislatívnych zmien. Vznik individuálnych biobánk je v súčasnosti podmienený najmä finančnými zdrojmi, ktoré sa budú dať čerpať v ďalšom programovom období zo štrukturálnych fondov EÚ.

Prečo prvá v Martine?

- Na otázku prečo prvá v Martine? nie je jednoduché odpovedať. Už sme si tak trochu zvykli, že štát nie vždy podporuje riešenia, po ktorých volajú odborné a vedecké komunity. Tak to bolo aj v prípade biobanky, ktorá bola pôvodne plánovaná ako národný projekt MZ SR. Napriek nevyhnutnosti a potrebe takejto infraštruktúry pre biomedicínsku vedeckú komunitu sa, bohužiaľ, nenašlo riešenie, ako tento projekt realizovať. Šťastím bolo, že Výskumná agentúra vyhlásila tzv. dopytovo orientovaný výzvu, v rámci ktorej fakulta spolu so svojimi vedeckými partnermi a Inštitútom výskumu a vývoja MZ SR zareagovala a projekt v značne redukovanom rozsahu predložila a bol schválený.

Tie cifry o 18 mil. eur a 12 mil. eur sa týkajú celého systému viacerých biobánk - alebo len tej martinskej?

- Celkový rozpočet projektu je 18 734 882,45 eur. Tento rozpočet je pre všetkých partnerov v projekte. Nie je na mieste hovoriť len o „martinskej“ biobanke, nakoľko infraštruktúra bude k dispozícii všetkým aktuálnym i budúcim partnerom. Pravdou však je, že najväčšie náklady z rozpočtu budú využité na stavbu a technológie. Čo sa týka druhého uvedeného čísla – ide o rozpočet projektu digitálnej biobanky, ktorý je 12 199 719,19 eur a ktorý líduje Žilinská univerzita v Žiline. Podobne ako naša fakulta, aj Žilinská univerzita má do projektu zapojených niekoľkých partnerov a značnú časť rozpočtu predstavujú informačné technológie vrátane špecifického softvérového zabezpečenia pre biobanking. Digitálna biobanka bude v prvej etape nadväzovať najmä na projekt JLF UK, neskôr v čase ju budú môcť využiť aj ďalší potenciálni partneri.

Kedy sa má začať stavať a kedy má Biobanka štartovať?

- V súčasnosti prebieha územné konanie, po jeho získaní nasleduje stavebné konanie a získanie stavebného povolenia. Nasleduje ešte súťaž na dodávateľa stavby. Ak by som mala byť optimistická, tak stavba by mohla začať v polovici budúceho roka. Štart resp. otvorenie Biobanky je zatiaľ naplánované na leto 2023.

**Stranu pripravil: Michal Beňadik
Ilustračná vizualizácia: CEVED.**

Kauza „nový Národný cintorín“ hádže svetlo stanovísk a faktov na viaceré súvislosti

Nekultúrne o kultúre a národných symboloch

Už raz v r. 2017 dvermi vyhodnený návrh (zriadiť Národný cintorín v Bratislave) sa najnovšie vrátil do Národnej rady oknami – cez vsuvky do zákona o Bratislave ako hlavnom meste SR a Zákona o štátnych dotáciách do kultúry. Nekultúrna tzv. nepriama novelizácia Zákona o Martine vyvolala v pandemickom kontexte „osviežujúci“ nekoronový záujem tak v médiách ako aj u kultúrnej verejnosti. Preto jej dávame mimoriadny priestor aj v MESTSKÝCH NOVINÁCH. Táto „kauza“ môže mať tak negatívny dopad na Martin, ako aj pozitívne dôsledky. Záleží aj na Martine a Martinčanoch.

Stanoviská mesta, SNK a Matica
V stanovisku mesta sa o.i. hovorí: **Mesto Martin neviduje problém s nedostatkom miesta na Národnom cintoríne a v prípade potreby je pripravené kapacitu cintorína rozšíriť. Mesto Martin je od roku 1994 centrom národnej kultúry Slovákov žijúcich doma i v zahraničí, pričom aj v tomto zákone sa hovorí o Národnom cintoríne v Martine.** „Naozaj nerozumiem, prečo mesto Martin nebolo vo veci, ktorá sa ho priamo dotýka, oslovené a čo je motiváciou snahy o presunutie pietneho miesta národného významu. Výzývam poslancov Národnej rady, aby od tohto návrhu upustili. Národný cintorín je len jeden,“ zdôraznil primátor Ján Danko.

Proti zámeru sa jednoznačne postavila aj Slovenská národná knižnica, ako zainteresovaná, avšak apolitická inštitúcia. V odbornom stanovisku, ktorá poskytla našim novinám hovorkyňa SNK K. Štefanides Mažárová, sa .o.i uvádza:

„Slovenská národná knižnica pokladá vyššie spomenutý legislatívny návrh zákona za nešťastný a prameniáci z nepochopenia mechanizmov štátnej pamiatkovej starostlivosti. Jej základným princípom je možnosť vyhlásiť nehnuteľnú vec v záujme jej ochrany za národnú kultúrnu pamiatku.

Takýto štatút má Národný cintorín v Martine, Ondrejský cintorín v Bratislave ako aj viaceré staré bratislavské cintoríny. Oba sú teda na rovnakej úrovni. Národný cintorín je len názov starého martinského mestského cintorína, ktorý sa najprv spontánne zaužíval vo vedomí verejnosti a publicistike a až potom bol aj oficiálne zakotvený. Predkladaný legislatívny návrh je nekonceptný aj z toho pohľadu, že navrhuje vyhlásiť za Národný cintorín v Bratislave len niektoré hroby Ondrejského cintorína, teda nie celý cintorín. Genéza Národného cintorína v Martine je osvetlená v monografii Z. Ďurišku Národný cintorín v Martine. Pomníky a osobnosti. Bol skutočne jedným zo symbolov slovenského národného hnutia ešte pred rokom 1918. O žiadnom z ďalších cintorínov sa to povedať nedá.

RNDr. Ján Seman, tajomník MS pre informačnú a mediálnu oblasť, nám poskytol stanovisko Predsedníctva MS, ktoré prijalo správy o zámere zriadiť nový Národný cintorín „so znepokojením“. Ďalej sa v stanovisku píše: „Predsedníctvo MS odmieta akékoľvek pokusy o účelový politický zásah do nášho kultúrneho a duchovného dedičstva. Matica slovenská v tejto súvislosti v plnom rozsahu podporuje stanovisko primátora mesta Martin Jána Danka o neopodstatnenosti takýchto iniciatív a legislatívnych úprav. Matica slovenská sa rovnako stotožňuje s petíciou „Národný cintorín môže byť len jeden“ a taktiež sa aktívne zapája do jej podpory. Matica podporí aj ďalšie aktivity za zachovanie len jedného Národného cintorína v Martine.“

Predsedníctvo Maticy vyzvalo aj „ostatných poslancov Národnej rady Slovenskej republiky bez ohľadu na ich stranickú príslušnosť, či politické a názorové presvedčenie, aby prejavili iniciatívu vo veci zastavenia tejto kampane. Podľa Maticy slovenskej je len jeden Národný cintorín a jeho genius loci, ktorý sa nachádza v Martine ako tradičnom centre národnej kultúry Slovákov.“

Predsedníctvo MS označilo „zdôvodnenia potreby“ nového Národného cintorína za „historické, zavádzajúce a za hrubú manipuláciu s historickou kontinuitou i pamäťou národa“.

Petícia za stiahnutie zákona

Petíciu, ktorá nesie príznačný názov – **Národný cintorín je len jeden**, podpísalo do minulého týždňa vyše tritisíc ľudí. Členovia petičného výboru sa rozhodli poslať ju predsedovi NR SR B. Kollárovi (resp. podpredsedovi) ešte pred hlasovaním o postupe návrhu zákona do druhého čítania.

„Návrh zákona pokladáme za nezmyselný, každého jedného nás zaskočil. Snažili sme sa osloviť všetky relevantné inštitúcie, ktoré majú k téme čo povedať. Spolitozovala sa téma, ktorá politickou nemá byť, ostať mala v odbornej rovine. Žiadame, aby bol návrh zákona stiahnutý. Ak sa naozaj stane, že zákon prejde do druhého čítania, v tom prípade budeme iniciovať stretnutie s prezidentkou republiky, ministerstvom kultúry a ministerstvom financií. Petíciu by sme za takých okolností nešírili len na lokálnej úrovni, ale budeme ju šíriť celoslovensky. Chceme ju odovzdať v Bratislave koncom marca.“ povedal pre médiá Michal Uherčík, poslanec mesta Martin a člen petičného výboru.

Podporu petícii vyjadril v médiách aj Ján Cíger, predseda martinského odboru celoslovenského ženského spolku Živena. „Národný cintorín v Martine je jediným Národným cintorínom, k tomu niet čo dodať. Myslím si, že v tejto dobe je tento návrh šitý horúcou ihlou. Treba ho stiahnuť späť a vniesť to do roviny odbornej diskusie“.

Minulý týždeň sa i na Národnom cintoríne v Martine stretli členovia petičného výboru a zástupcovia odbornej verejnosti (Slovenskej národnej knižnice, Maticy slovenskej, neziskových organizácií), aby i takto oslovili verejnosť a apelovali na poslancov, aby bola táto novela zákona z rokovania stiahnutá. Podľa nich by sa o takej zásadnej téme mala viesť predovšetkým odborná diskusia, a nie len politická.

Spoločne s poslancom P. Vonsom

Ku kritikom zámeru zriadiť zákonom národný cintorín v Bratislave sa pridal aj poslanec mesta Martin Kalnický: „Som proti každému zámeru oslabiť alebo likvidovať Národný cintorín v Martine a vôbec kultúru v Martine. Mesto sa tým musí zaoberať a podniknúť patričné kroky. Neverím, že existuje v meste Martin jediný človek, ktorý by videl vec inak.“

Nášho poslancu NR SR Petra Vonsa zastihla kauza v karanténe. Po pár dňoch 16. marca zareagoval aj on na sociálnej sieti:

„SPOLOČNE ZA JEDEN NÁRODNÝ CINTORÍN! Vďaka vyhláseniam mesta Martin, Rady národnej kultúry a Maticy slovenskej, ktoré podporuje petícia martinských poslancov pod vedením M. Uherčíka sa začali o túto tému zaujímať aj médiá. Ďakujem aj S. Thomkovi za výzvu Otvorený list zaslaný poslancom NR SR. Verím, že spoločne sa nám podarí, že Národný cintorín bude len jeden. Ja budem za to hlasovať a dúfam v dostatočnú podporu aj ďalších kolegov poslancov.“

O týždeň nato P. Vons informoval na sociálnej sieti o rozhodnutí koaličnej rady, že hlasovanie o Národnom cintoríne sa odkladá na ďalšiu schôdzu parlamentu – približne o mesiac. „Dovtedy by k téme mali byť stretnutia navrhovateľov zákona so zástupcami mesta Martin aj Bratislavy, samozrejme aj za prítomnosti odborníkov z oblasti histórie a kultúry. Naším cieľom bude, aby tento návrh zákona bol úplne stiahnutý“ – uzatvára P. Vons.

„Hlas ľudu – hlas boží“

Ohlasy na sociálnej sieti z veľkej časti neradne publikovať, no okrem pár spochybňujúcich, či má všetka kampan okolo za chovania Národného cintorína v Martine vôbec nejaký význam, ostatné sa zhodujú v podpore petície. Napr.: **Mária Michalková:** „Už musí zdravý rozum zvíťaziť. Prečo sa musia dejiny rozdeľovať pred 1989 a po 1989. Dejiny idú...“ **Ružena Dorčáková:** „Mňa porazí!“ **Ľubomír Fedák:** „O rok prídu naložiť Maticu? Či jak to...?“

Peter Cabadaj o Národnom cintoríne, ale i o ne/kultúre, ne/kultúrnosti a ne/koncepcii Pred zmenou v kultúre – zmena atmosféry

Zvláštny návrh, zvláštny spôsob (vsuvky do celkom iných zákonov) a zvláštny pandemický kontext návrhu vyhlásiť Ondrejský cintorín v Bratislave za národný vyvolal rozruch. Osobitne v Martine, ktorý má už s dobrovoľne-núteným odovzdávaním inštitúcií s prívlastkom „Národný“ svoje smutné skúsenosti. Preto MESTSKÉ NOVINY oslovili so žiadosťou o rozhovor na túto tému aj predsedu Rady národnej kultúry Petra Cabadaja.

Oslovila RNK aj kultúrne osobnosti na Slovensku - keďže Národný cintorín nie je len martinský?

- V súčinnosti s vedením mesta Rada národnej kultúry publikovala hneď po medializovaní „kauzy“ svoje principiálne stanovisko. Sám som reagoval na otázky viacerých elektronických aj printových médií. Veľký ohlas mala najmä diskusia o danej téme v priamom rozhlasovom vysielaní RTVS (Rádio Regina). Zovšeobecňujúcim výsledkom mojej komunikácie s viacerými kultúrnymi osobnosťami na Slovensku bol záver, že druhý Národný cintorín je nezmyselná legislatívna iniciatíva časti poslancov vládnej garnitúry. A zbytočný precedens!

Čomu pripisujete vznik tejto poslaneckej iniciatívy v NR SR - koreni v Bratislave, či to má aj nejaké súvislosti v Martine - napr. v nedostatočnej komunikácii národných kultúrnych pamiatok, Zákona o Martine - aktivnosť mestských PR, komunikačná stratégia, aktívna kultúrna diplomacia, spolupráca po linke mesto - celoštátne/celonárodné inštitúcie v meste alebo ine?

- Vnímam to v širších celonárodných súvislostiach. Už som niekde napísal, že slovenská kultúrna politika je dlhodobo neefektívna a chýbajú merateľné ukazovatele jej dosahu. Štvrtina národných kultúrnych pamiatok je v dezolátnom a narušenom stave, obnova si podľa revízie bude vyžadovať sumu medzi 1,8 až 5,5 miliardy eur. Zdá

Národný cintorín - tri pomníky osobností dvoch storočí - Martin Benka, Vladimír Roy a Jozef Škultéty. Foto: (bk)

sa, že o niektoré kultúrne pamiatky jednoducho prideme. Zanedbali sme, čo sa dalo, výdavky na kultúru z rozpočtu máme najnižšie z krajín V4, respektíve ako drvivá väčšina členských krajín EÚ. Rezortné ministerstvo nemá vypracovaný dlhodobý a systematický plán investičných potrieb v oblasti kultúry. Keďže chýbajú merateľné ukazovatele jej dosahu a rámcovania, možno oprávnenne tvrdiť, že náš štát jednoducho nevie, na čo mu vlastne kultúra je.

Aj to je dôsledkom faktu, že kultúra bola a je na chvoste záujmu všetkých ponovembrových vládnych garnitúr. Opodstatnene sa môže niekto pýtať, čo to má spoločné s Martinom. Veľmi veľa, najmä ak si uvedomíme, že naše mesto je už 27 rokov definované Zákonom NR SR č. 241/1994 ako centrum národnej kultúry Slovákov. Nehovoriac už o fyzickom vzhľade interiéru, exteriéru či depozitov niektorých budov (národných kultúrnych pamiatok!) vo vlastníctve štátu. A za takéhoto „stavu vecí“ chcú vládni poslanci zriadiť druhý Národný cintorín – a to v Bratislave (viac ako príznačné). Využívajúc krajne nesystémový a chorý stav v kultúre (aj) ohľadom starostlivosti o kultúrne a historické pamiatky, chcú pre Ondrejský cintorín v našej metropole zabezpečiť 200 tisíc eur ročne. Čo na tom, že o Národný

panteón v Martine sa štát stará veľmi slabo a finančne nedostatočne...
Viac ako smutné!

Kým v 60. rokoch pamiatkari a ochranári zachránili historické jadro Martina, v 80. rokoch nechali zbúrať Národnú tlačiareň - KÚS a o 40 rokov neskôr bývalý ochranár J. Budaj iniciuje v podstate likvidáciu, alebo prinajmenšom marginalizáciu, Národného cintorína v Martine. Čo to hovorí o kultúre na Slovensku a aké je z toho poučenie pre nás, nielen kultúrnu obec, v Martine (pretože predovšetkým ma zaujíma Martin) ?

- Odpoveď na túto otázku by si vyžadovala štúdiu. Niečo som už naznačil v predošlej časti interview. Slabé stránky kultúry v našom meste sme vecne pomenovali v neúspešnom projekte kandidatúry Martina na titul Európske hlavné mesto kultúry 2026. Vo svojej detailnejšej hodnotiacej správe ku kandidatúre som uviedol konkrétne návrhy a odporúčania, ako ďalej s kultúrou a kreatívnym priemyslom v metropole Turca. Nechcem sa už opakovať, preto skúsím byť čo najstručnejší. Hoci koronavírus nemilosrdne likviduje (aj) kultúru a pre mnohých je skvelou výhovorkou na čokoľvek, predsa len ponúka možnosť na dôkladnú prípravu komplexnej Stratégie rozvoja kultúry a kreatívneho prie-

myslu v Martine (ďalej Stratégia). Práve kultúra a kreatívny priemysel, vedno s nimi spojeným turizmom, môžu byť hnacou silou pre ekonomiku a rast mesta i regiónu. Profesionálne vypracovaný a schválený strategický dokument – zahŕňajúci roky 2022 až 2032 – bude základným programovým rámcom pre kvalitatívny rozvoj a premenu Martina z niekdajšieho priemyselného (strojárského) centra na „kreatívne mesto“. Tento koncept by bol určený všetkým zúčastneným stranám v Martine a regióne Turca – verejný sektor, súkromný sektor, inštitúcie, IT sektor, športové kluby, občianske združenia, mládež, komunita... Ťažiskové línie Stratégie sa so záväzným časovým plnením a gestorstvom premietnu do pripravovaného Programu hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja mesta Martin pre roky 2024 – 2031 (ďalej Program). Aktuálne platný Program pre roky 2016 – 2023 je v mnohých ohľadoch prekonaný a zjavne nevyhovuje predstavám o komplexnom rozvoji kultúry a kreatívneho priemyslu. Tento dokument ale bude treba bezpodmienečne dôkladne analyzovať a vyhodnotiť, bez toho je tvorba nového Programu pre ďalšie sedemročné obdobie nemysliteľná. Isteže, ľahko sa o stratégii kultúry píše, najmä keď si uvedomíme, aká je na celom Slovensku – Martin nevnímajúc – krajne nepriaznivá (toxická) východisková situácia. Panuje tu zlá atmosféra, namiesto tvorivého spájania sa neustále trieštíme, všade rozhodujú nafúknuté egá a nenávisť. Každý chce v prvom rade dokázať, že ten druhý to robí zle. Ak sa ale chceme pohnúť dopredu, nevyhnutne sa medzi sebou musíme hlavne začať uzdať. V oblasti kultúry platia uvedené slová trojnásobne. Žiadne stratégie či programové koncepty sa v nej nedajú robiť nekultúrne. Osobne som bol vždy presvedčený, že nič na svete sa nemôže zmeniť bez kultúry. Kultúra zmeny nielenže vyvoláva, ale nás na ne aj pripravuje. Ak nás nepripraví na zmeny kultúra, nie sme schopní ich stráviť.
Dvojstranu pripravil:
Michal BEŇADIK

F. Výrostko: O to, byť národným kultúrnym centrom, sa treba pobiť Ak budeme mlčať, budú nám to pomaly brat'

František Výrostko - Do 31. decembra 2020 riaditeľ a ďalej herec Slovenského komorného divadla Martin, kde pôsobí od roku 1976. Od roku 1999 vysokoškolský pedagóg na Akadémii umení FDU v B. Bystrici, pätnásť rokov do januára 2021 vedúci katedry herectva, od roku 2006 poslanec Žilinského samosprávneho kraja. Venuje sa aj dabingu a moderovaniu. Spolupracoval s amatérskymi divadelnými súbormi v Martine (DDS Kamarát v Strojári), Bystričke a Turanoch. Získal viacero ocenení, o.i. Výročnú cenu Literárneho fondu za postavu Tartuffa v inscenácii Striptíz Tartuff a Cenu primátora mesta Martin.

František Výrostko

V jednom rozhovore si sa vyjadril, že robotu nepovažuješ za údel, ale vieš sa tešiť na výsledok. No keď nepríde, nie je to pre teba tragédia. Ako sa dá získať / udržať tento nadhľad a spojiť ho s nasadením, bez ktorého výsledky zvyčajne neprídu?

- Je to moja filozofia, môj životný štýl. Pravdepodobne zdedený po rodičoch. Do každej práce idem s radosťou, entuziazmom a teším sa na výsledok. Na javisku sa po vydatom predstavení pri klaňacke vytešujem možno viac ako nadšené publikum z divadelného zážitku, nešetriať potleskom. Máme za sebou majstrovstvá sveta a Svetový pohár v lyžovaní a keď štartovala Petra Vlhová, určite som mal tlak 200/120, neskutočne ju obdivujem. No mojím „ľblihom“ je K. Liensbergerová. Z toho dievčaťa sa po dojazde šíri v cieľi taká radosť, šťastie, žiarivý úsmev na tvári, ktorý nezmižne ani vtedy, keď skončí tretia - piata alebo desiata. Aj preto je majsterkou sveta a držiteľkou toho malého glóbusu. Ale aby som zostal doma. Keď sa Ferko, môj syn, vráti z úspešného koncertu, či zo štúdia z vydarenej nahrávky, dokážeme sa večer o tom rozprávať celé hodiny a hovorí o tom s takou radosťou a energiou a vehemenciou, až ho musím tíšiť, aby ubral z decibelov a nebudil susedov. Asi to zdedil po mne. :)

Nie si prvý (a dúfajme, ani posledný), ktorý si spájal martinské divadlo nielen s tradíciou a kvalitou, ale aj s prajným, inšpiratívnym a tvorivým prostredím. Potvrdilo sa ti to? Darí sa túto tradíciu takéhoto divadla udržiavať?

- Keď mi po skončení VŠMU ponúkovalo umelecké vedenie martinského divadla angažmán, môj pedagóg herectva prof. Mikuláš Huba mi povedal, aby som ani sekundu neváhal. Vedel totiž, že som mal namierené domov, do Košíc. Martinské divadlo malo v tom čase visáčku najvyššej kvality, s fantastickým, prajným a pevne zomknutým umeleckým kolektívom. Len pre zaujímavosť - v tom období, teda v roku 1976, bolo tu 43 hercov, plus traja režiséri, dvaja dramaturgovia, kostýmový výtvarník, scénický výtvarník - 50 členov umeleckého súboru. Moje očakávania sa naplnili. Prijali ma do veľkej divadelnej rodiny, ponúkli okamžite krásne herecké príležitosti, ale najmä pomocnú ruku, rady, žičlivosť, ktoré som ako začínajúci herec veľmi ocenil a potreboval. Predovšetkým to bola teta Naďa Hejná, ako sme ju všetci volali, Tiborko Bogdan, Emil Horváth st., „dedo“ Mišovic, z režisérov Ivan Petrovický, Ľubo Vajdička a nemôžem nespomenúť aj dramaturga Igora Galandu. Keď sa Divadlo SNP v roku 2003 vrátilo k svojmu pôvodnému názvu Slovenské komorné divadlo, komorným sa postupne stal aj umelecký súbor. V súčasnosti máme v súbore 16 hercov, o dve tretiny menej. No môžem sa radosťou konštatovať, že máme popri naozaj skúsených, ostrieľaných hercoch toho staršieho „kalibru“ aj vynikajúci mladý kolektív, v ktorom dominuje mladá, silná, talentovaná herecká generácia. Martinské divadlo malo vždy šťastnú ruku pri výbere nových talentov.

Ta tradícia tu určite pretrváva. Umelecký súbor je i teraz veľmi silný a žičlivý, prajnosť súboru tiež, myslím si, pokračuje ďalej.

Teba učili legendy ako profesori Viliam Záborský či Mikuláš Huba. Dnes ty učíš mladých hercov v B. Bystrici. Majú dnešní adepti Tália podobný rešpekt a prístup, aký si mal ty k Majstrom Záborskému či Hubovi?

- Okrem spomínaných, M. Hubu a V. Záborského, to bol na VŠMU určite aj asistent M. Hubu I. Letko, učili aj K. L. Zachar, J. Budský, krátke obdobie aj C. Filčík, pohybovú hereckú výchovu pani doc. M. Mrázková a doc. I. Pavlitová, či spev súčasná medzinárodne uznávaná profesorka spevu a operná speváčka E. Bláhová. Tí všetci v nás vzbudzovali obrovský rešpekt a úctu a k výučbe sme pristupovali s nesmiernou pokorou. Dnešní adepti herectva sú určite v prístupe k pedagógom iní, v dialógoch si dovoľia viac oponovať, ako to bolo za našich čias. Ale všetko závisí od jednotlivca, či už študenta, ale najmä pedagóga - akú autoritu si dokáže vybudovať.

Je mi veľmi smutno z dnešnej pre pedagógov i študentov nezávideniahodnej pandemickej doby. Učiť dištančne hereckú tvorbu, pohyb, tanec, spev, to jednoducho nejde. Presedíme pri počítačoch a tabletoch hodiny a tvárime sa, že vyučujeme. Nie som prvý, čo navrhuje zrušiť prijímacie pohovory do nového akademického roka a zopakovať si ročník. Praktické predmety si to vyžadujú.

Herci, ale nielen herci - martinského divadla neraz v histórii zasahovali aj do politiky. Počnúc A. Bagarom, potom E. Romančíkom a E. Medekom až po J. Cillera, M. Landla, M. Porubjaka a R. Poláka... neskôr J. Kožucha. Najnovšie pôsobia aj v miestnej politike J. Ciller a nový riaditeľ T. Kubička. A roky rokúce ty v krajskej politike. Prečo?

- Doba si občas vyžaduje zaujať, a to nielen k problémom v kultúre, ale aj k celospoločenským otázkam, osobný postoj, verejne sa k tomu vyjadriť. Ja sa domnievam, že divadelníci by mali vyjadrovať svoj názor umeleckou tvorbou, napr. vhodnou a ostrou politickou satírou. Ale sú chvíle, keď s ostatnými občanmi treba vyjsť aj do ulíc. Svoj občiansky postoj vyjadrili členovia nášho divadla veľmi zásadne vždy, keď si to doba vyžadovala, či to už bolo v r. 1968, 1989 ale aj v posledných rokoch. Je len dobre, ak sú či na meste či na VÚC v komisii kultúry aj ľudia priamo z martinskej kultúry, čím je ich viac, tým lepšie. Na „vucke“ pôsobí v komisii kultúry ako neposlanec dlhoročný riaditeľ divadla V. Hriadel a veľmi mi pomáha.

Práca herca je „na očiach“, podobne moderátora (to si si vrchovatou mierou užil aj ako televízny Kuko), ale práca riaditeľa divadla je niečo celkom iné. Bežný „konzument“ divadla ju nepozná a možno si ju ani nevie predstaviť. Martinské SKD/ Armádné divadlo, DSNP a SKD má pritom aj tradíciu veľkých riaditeľských osobností. V čom si ty videl svoje poslanie v pozícii riaditeľa? Čo považuješ za svoj najcennejší výsledok v práci riaditeľa?

- Prvým riaditeľom bol Ján Marták, ale všetci „stari“ spomínajú Ivana Thurzu, že to bol ten „naj“ divadelný riaditeľ. Na tom poste sa vystriedali mnohé osobnosti, terajší je myslím päťmásky, časovo najdlhšie je okrem mňa V. Hriadel. Práve môj kolega a priateľ Vilo Hriadel mi v riaditeľskej funkcii, najmä v začiatkoch, veľmi pomáhal a nezištne mi odovzdával svoje dlhoročné skúsenosti. Mojm najväčším poslaním bolo určite dokončenie zdľhovej rekonštrukcie Národného domu. Ako sa hovorí, „do roka a do dňa“ - v decembri 2007 som nastúpil a v decembri 2008 sa Národný dom slávnostne otváral. Splnil som tak pranie tety Nade Hejnej,

ktorá mi v posledných rokoch života, keď som jej občas pomáhal s odvozom bielizne do čistiarne, neustále prizvukovala: „*Ferko, len nedajte zahynúť Národnému domu!*“ Vtedy som ani netušil, že raz na to budem mať aj ja, ako riaditeľ, istý dosah a vplyv.

Lenže divadlo, to nie je len Národný dom a Štúdio, je to celý komplex objektov.

- Snažil som sa spolu s kolegami v divadle i v ŽSK o komplexnú rekonštrukciu areálu. Po rekonštrukcii Národného domu nasledovalo vydláždenie nášho veľkého dvora, keďže financii bolo vtedy veľmi málo, v r. 2009 prišla prvá finančná kríza. Presvedčiť vedenie VÚC na vyčlenenie kapitálových výdavkov na tento účel nebolo ľahké. Teraz to už môžem prezradiť: párkrát sme našimi autami zablokovali ten malilinký vydláždený dvor za Štúdiom a predstavitel'ov ŽSK sme nechali pred slávnostnou premiérou vystúpiť na zablatený dvor. Účinok sa dostavil. Financie boli pridelené. V ďalších rokoch to bola rekonštrukcia dielni. Vtedajší vedúci výpravy J. Ciller mi vložil pri slávnostnom uvedení do prevádzky veľkú poklonu - *Fero, sklánam sa, neveril som, že sa ja rekonštrukcie dielni dožijem*. Chýba ešte dokončenie rekonštrukcie skladu kulis. Nebyť korony, mohlo to byť hotové v tomto roku, termín sa presunul na budúci rok.

V minulom rozhovore pre MN (2018) si o.i. povedal: „Byť v zastupiteľstve ŽSK je to sto ráz lepšie, ako písať tisíc listov a žiadostí.“ V čom je to pre teba zaujímavé, prínosné, čo z výsledkov tých 13 rokov si najviac považuješ?

- V každom prípade je to prínosné. Ja som tam jediný poslanec pracujúci v kultúre. Potom je niekedy naozaj ťažké presadzovať veci pre kultúru v celom kraji, ale, samozrejme, najmä pre Turiec. Nie vždy sa všetko podarilo, ale s ostatnými poslancami z Turca si vieme povedať, čo je v danom čase prioritá. Keď je človek priamo tam a môže problém vysvetliť poslancom a pracovníkom úradu, je to niečo celkom iné, ako písať listy. Keď som žiadal financie na festival Dotyky a spojenia, vysvetľoval som, že ja nepýtam peniaze pre divadlo! Veď keď človek príde na festival, kde sa premelie desať tisíc ľudí, musí niekde bývať, jesť, parkovať... kúpi si vstupenky, pre tých ľudí sú aj kostýmy, scéna, rekvizity, plagáty, hudba... – to všetko sa dáva do výroby mnohým firmám a remeselníkom. Sami

podnikatelia povedali, že popri festivale mali lepšie tržby ako na vianočných trhoch – a z toho sú potom dane, z nich prídu financie aj do VÚC a tam sa môžu rozdeľovať aj iným organizáciám. Kultúra si vie na seba zarobiť. Na kultúru sa nedopláca; doplaca sa na nekultúrnosť – ako to kedysi povedal minister kultúry M. Válek. A dnešná politická nekultúrnosť našich čelných predstaviteľov štátu to len potvrdzuje. To je „večný“ boj, kultúra je u nás stále na chvoste. Bohužiaľ, v iných krajinách to tak nie je a my si z toho nevieme vziať príklad.

Máš pocit, že si už splnil svoju „misiu“ ako riaditeľ, alebo je tvoj odchod súčasťou životnej etapy, vyznačujúcej sa bilancovaním a postupným zužovaním okruhu záujmov, sústredovaním sa na tie najpodstatnejšie veci?

- Myslím, že „misiu“ riaditeľa som už splnil. Ale funkcia riaditeľa neobnáša len zháňanie kapitálových výdavkov na rekonštrukcie a opravy. Treba získavať aj financie z mimorozpočtových zdrojov na tú najdôležitejšiu prácu, a tou je umelecká tvorba, ako náš najvýznamnejší „vývozný“ či výrobný artikel. Aj v najkomplikovanejšej, nie vždy prajnej dobe sa nám podarilo zohnať partnerov, ktorým za to patrí nesmierna vďaka. Oni sa v nemalej miere pričínili o vznik takých vynikajúcich inscenácií, ktorými sme, takpovediac, dobyli divadelný svet. V jednom trojročnom období sme ako divadlo i jednotlivci dostali toľko ocenení a zúčastnili sa toľkých divadelných festivalov doma i v zahraničí, najmä festivalu národných divadiel v Soule, že keď sme to zráтали, ani všetky ostatné divadlá na Slovensku dokopy sa nemohli v tých časoch popýšiť tým, čo my. To išlo ruka v ruku s vysoko kvalitným umeleckým súborom na čele s jeho šéfom a režisérom Lukášom Brutovským a nadštandardnou a objavnou dramaturgiou. Tieto výsledky a úspechy nám pritiahli do divadla množstvo našich dnes už vemých divákov, najmä z radov mládeže, ale aj mladšej strednej generácie.

Milí Martinčania, ďakujem vám všetkým, ktorí ste mi počas pôsobenia vo funkcii riaditeľa SKD vyjadrovali svoju priazeň a podporu. Mnohí ste ma nabádali, aby som kandidoval aj ďalšie funkčné obdobie. No generačná výmena je potrebná. Skončil som ako riaditeľ, aj ako vedúci katedry herectva na Akadémii umení v B. Bystrici, no zostávam pedagógom aj hercom v našom divadle. Verím, že keď koronová situácia dovoľí, budeme sa

opäť stretávať a tešiť z divadelných či koncertných produkcií.

A čo sú tie tvoje „najpodstatnejšie veci“? – divadlo, rodina, zdravie...?

- Samozrejme, zdravie predovšetkým, to je určite naj, naj, naj. A keď to máme, všetko ostatné môžeme zdolať. Aj táto kríza – keď sme sa kedykoľvek sťažovali na to či to, takú či hentakú dobu, ja som si vždy spomenul na rodičov, ktorí prežili vojnu a tiež nechodili do školy. Myslím na terajších študentov – všetko sa dá dobehnúť.

Mám veľa známych a kamarátov a vždy sa vytešujem, ale aj hrozím, keď mám narodeniny či meniny, alebo sú sviatky, a musím odpovedať na 100, možno 150 vinšov... Myslím vždy pozitívne, ako človek narodený v znamení býka občas vybuchnem, ale veľmi rýchlo aj skrotnem a ďalej to riešim s rozvahou. A zdá sa, že som to aj odovzdal ☺ Lebo nemusí sa všetko vždy a hneď podariť, ale sú veci, ktoré potrebujú čas.

Tvojím domovom je už vyše 40 rokov Martin a Turiec. Tu si na rozdiel od východoslovenskej nížiny a Hornádu našiel kol-dokola samé hory, Turiec aj s Váhom a hrady... Čo ti dáva Martin a Turiec?

- Moja manželka Borka, pri prvej návšteve mojich rodných Valalík, poznamenala, že „*tu u vás slnko vychádza a zapadá za kukuricu*“. Áno. Prestáhol som sa pred 43 rokmi do Turca a tento kraj ma nesmierne očaril. Holdujem turistike, cyklistike, lyžovaniu, hubárčeniu, mám veľa krát zdolané všetky vrcholy Malej i Veľkej Fatry a neprejde týždeň, aby som neabsolvoval dvoj- trojhodinovú túru, alebo aspoň prechádzku v nádherných turčianskych dolinách. Nesmiem zabudnúť ani na Oravu – rybníčky a hubárčenie, ale v Turci je môj domov. Tu som natrvalo zapustil korene. No domov nie je len byt, chata, kopce a doliny, ale domov, to sú predovšetkým ľudia. A najmä rodina, aj keď len dvojčlenná, ale zato rozvetvená, rozkošatená o našich priateľov, kamarátov, známych, kolegov, na ktorých sa vždy v prípade potreby môžem obrátiť a podeliť sa o to dobré aj to menej príjemné.

Cítiš v Martine stále tú niekdajšiu koncentračnú, priťahujúcu energiu – alebo je to prirodzený vývoj a musíme sa zmieriť, že Martin už nikdy nebude, čím býval?

- Určite sa nemôžeme zmieriť, ale

vždy je to o niečom inom. Ani divadlo už nie je, ako bývalo predtým. Je opäť vynikajúce, ale je iné. Doba sa mení, prichádzajú noví ľudia a nové myšlienky. Martin sa menil aj v minulosti – z kultúrneho centra sa stalo strojárne – a Strojárne veľmi pomohli aj kultúre, ale aj športu. Dnes sú aj Strojárne minulosťou. Naši starší kolegovia, ktorí už väčšinou nie sú medzi nami, vždy rozprávali o Martine, o Národnom dome... Odporúčal by som mladým zamyslieť sa nad tým, čo o Martine vedia. Pevne verím, že si tú pozíciu centra kultúry Slovákov uchováme a aj tým budeme eliminovať tie snahy znásilňovať históriu, ako teraz v súvislosti s Národným cintorinom. O to, byť národným, kultúrnym centrom sa treba pobiť, na všetkých postoch, všetkými silami. Nemyslím si, že je to také zlé, ako sa niekedy hovorí. Je toho dosť, čo môžeme ponúkať nielen Slovensku, ale aj svetu. Ak budeme mlčať, budú nám to pomaly brať.

Martin stráca obyvateľov a stráca aj výrazné osobnosti v rôznych inštitúciách, čo súvisí aj s podujatiami. Čo sa dá robiť, aby sem prichádzalo a ostávalo tu viac osobností?

- Alfou a omegou je vytvorenie podmienok pre vynikajúcich umelcov, vedcov či pracovníkov v inej sfére. Vezmime si ako príklad nemocnicu alebo Biomedicínske centrum – tam stále prichádzajú vynikajúci odborníci, aj zo zahraničia. V tom by mohla pokračovať nová nemocnica.

Tú koncentračnú úlohu kedysi plnila Matica, Národná knižnica, Neografia, Vydavateľstvo Osveta, Strojárne, Martimex, divadlo... Väčšina z toho už túto úlohu neplní. Z podujatí vznikol len festival Dotyky a spojenia – ťažko hľadať niečo podobné. Prečo?

- Bol tu vynikajúci festival hudby, bežal asi pár rokov v amfiku. Bol jedinečný na Slovensku – a po štyroch rokoch ho zlikvidovali. Bol tu aj džezový festival – tiež zanikol. Prečo...? Je tu kopa umelcov, výtvarníkov, máme tu galériu – aj to je príležitosť vytvoriť raz za rok-dva niečo väčšie, nejaké sympóziu, po ktorom by ostali v meste výtvarné diela. Ja si nemyslím, že by to mesto malo nejakú brzdiť – treba to len pripraviť, prísť s návrhmi. Ja som vždy bol a vždy aj budem optimista.

Pripravil: Michal Beňadik
Foto: archív FV

Najbližšia šanca bude až o 13 rokov

Vlani v septembri vzbudil záujem verejnosti koncert kapely Duševný experiment na streche budovy Millénia v centre mesta. Foto: D. Jamrišková

Ako už viete, jedenásťčlenná medzinárodná hodnotiacia komisia svojím verdiktom rozhodla, že do užšieho výberu z ôsmich kandidujúcich slovenských miest o titul Európske hlavné mesto kultúry 2026 (EHMK) postúpili tri – Trenčín, Nitra, Žilina. Martin teda vo svojej kandidatúre neuspel.

PRÍČINY NEÚSPECHU

Martin po prvý raz neuspel v roku 2013 a teraz znovu. Prečo? Z analýzy autora projektu Petra Cabadaja sme vybrali nasledovné: „Nepresvedčili sme komisiu, že dokážeme v podmienkach okresného mesta realizovať ambiciózný a finančne mimoriadne náročný projekt zásadného európskeho významu. Spomedzi kandidujúcich ôsmich miest sme mali najnižšie ekonomické čísla; na túto skutočnosť otvorene počas online prezentácie poukázal francúzsky člen medzinárodnej komisie Pierre Sauvageot (doslova povedal, že sa ešte v rámci projektu EHMK nestretol s takou nízkou sumou ohľadom investovania do novej kultúrnej infraštruktúry, resp. jej zásadnej rekonštrukcie). V porovnaní s tromi postupujúcimi mestami nemáme v Martine také veľké medzinárodné akcie ako hudobný festival Pohoda v Trenčíne, festival Divadelná Nitra v Nitre či mimoriadne kreatívne, agilné a v získavaní regionálnych, celoštátnych a európskych grantov úspešné Kultúrne centrum Stanica Žilina-Záriečie. Vláňajší kultúrny

a umelecký život nemal v našom meste v čase korony taký rozsah, invenciu a vynaliezavosť ako inde (týka sa to i online priestoru). Aj napriek písomne deklarovanej podpore (akceptačný list) 23 občianskych, záujmových a profesijných združení sa ich nepodarilo komplexnejšie zainteresovať do prípravy projektu kandidatúry (to isté možno povedať aj v prípade kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií). Celkovo podporilo kandidatúru 123 subjektov, vrátane turčianskych miest i obcí a partnerských miest v zahraničí. Nepomohlo nám ani neskoré odsúhlasenie kandidatúry poslancami mestského zastupiteľstva (17. septembra 2020). Menší ako Martin bol z kandidujúcich miest už iba Hlohovec; ten rovnako nepostúpil aj napriek ambicióznemu projektu, silnej podpore a strategickým partnerstvám, z čoho možno logicky usudzovať, že kľúčovým faktorom pri rozhodovaní bol nie európsky, ale ekonomický rozmer kandidatúry. Objektívne treba uznať, že tri postupujúce krajské mestá sú v oblastiach intenzity a kvality kultúrneho diania a jeho mnohorakosti, kultúrnej infraštruktúry, kreatívneho priemyslu a prepojenia kultúry s cestovným ruchom viditeľne pred Martinom,“ informuje P. Cabadaj.

HLAD PO KULTÚRE

„Hoci ma mnohí priatelia, blízki a známi odhovárali, aby som sa zbytočne nepúšťal do – podľa nich – vopred strateného, prehraného boja, ako predseda Rady národnej kultúry, historik, literát, publicista

„Projekt MARTIN'26 ponúka množstvo inšpirácie, programových konceptov a vízií, ktoré sa môžu zúročiť v kratšom, strednodobom aj dlhodobom časovom horizonte.“

a kultúrny manažér som nemohol pripustiť, že metropola Turca zbabelo utečie zo súťaže slovenských miest o titul Európske hlavné mesto kultúry 2026 bez boja. Môžem ubezpečiť miestnu kultúrnu komunitu, že som vyvinul maximálne úsilie, aby Martin kandidoval – a to dôstojne. Od prvej chvíle som obhajoval a propagoval projekt samostatnej kandidatúry nášho mesta, snažil som sa doň zapojiť čo najviac ľudí z rôznych sfér života. Žiaľ, tých, čo sa pridali, bolo neporovnateľne menej ako tých, čo ma od kandidatúry odhovárali, resp. ju totálne odignorovali alebo zosmiešňovali. Napriek tomu malo veľký zmysel a význam bojovať so šiestimi krajskými mestami a Hlohovcom o titul EHMK 2026. Využívam tento priestor aj na úprimné poďakovanie všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom podporili projekt MARTIN'26. Množstvo akceptačných listov, podporných stanovísk a rôznych reakcií ohľadom kandidatúry nášho mesta svedčia podľa mňa o tom, že tu jestvuje komunita ľudí, ktorí majú hlboký záujem o všestranný kultúrny rozvoj mesta i regiónu. Veľmi ju bolia vyprázdnené večerné a nočné ulice Martina, slabá ponuka kvalitnej širokospektrálnej kultúry a umenia. Sú doslova hladní po dobrých koncertoch a iných na profesionálnej úrovni realizovaných akciách. Každý rozhladený, nezaujaty a vecne uvažujúci človek musí uznať, že aj v tomto ohľade sú postupujúce krajské mestá Nitra, Trenčín a Žilina momentálne niekde úplne inde ako my. Nič to však nemení na skutočnosti, že do roku 2034, keď bude vyhlásená (v poradí tretia) súťaž slovenských miest o titul Európske hlavné mesto kultúry 2039, môže byť Martin pripravený kvalitatívne aj perso-

nálne diametrálne odlišne. No to je už atraktívna výzva a hodená rukavica pre mladšiu generáciu miestnych tvorcov, kultúrnych manažérov lokálpatriotov,“ konštatuje Peter Cabadaj.

AKO ĎALEJ?

„Projekt MARTIN'26, aj napriek tomu, že medzinárodnú hodnotiaciu komisiu nepresvedčil, ponúka množstvo inšpirácie, programových konceptov a vízií, ktoré sa môžu zúročiť v kratšom, strednodobom aj dlhodobom časovom horizonte. Treba urobiť všetko pre to, aby sa nezopakovala situácia z uplynulého obdobia, keď Martin treštuhodne prešustroval obrovský tvorivý potenciál projektu Dotyky a spojenia, s ktorým sa uchádzal o titul Európske hlavné mesto kultúry 2013 (vedno s víťaznými Košicami, Nitrou a Prešovom vtedy ako jediné nekrájské mesto postúpil do finálovej štvorky). Dajme teraz bokom aktuálnu zlú pandemickú situáciu, financie, dopravu, parkovanie či lanovku na Martinské hole. Pozrime sa detailnejšie na kultúru a zistíme, že nenájdeme nič, čo by aspoň zdanlivo pripomínalo koncepciu či víziu. Logicky z toho vyplýva, že vedenie mesta a poslanci mestského zastupiteľstva by sa popri iných oblastiach mali intenzívnejšie venovať kultúre a kreatívnemu priemyslu. Na začiatok treba nevyhnutne a čo najskôr vecne zmapovať a analyzovať súčasný stav a potom na základe dát vytvoriť funkčnú Stratégiu rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v meste, ktoré vedno s nimi spojeným turizmom môžu byť hnacou silou pre ekonomiku a rast mesta i regiónu. Vypracovaný a schválený strategický dokument – zahrňajúci roky 2022 až 2032 – bude základným programovým rámcom pre kvalitatívny rozvoj a premenu Martina z niekdajšieho priemyselného (strojárského) centra na „kreatívne mesto“. Tento koncept by bol určený všetkým zúčastneným stranám v meste a regióne – verejný sektor, súkromný sektor, inštitúcie, občianske združenia, komunity... Ako východiskový bod k vzniku strategického dokumentu môže poslúžiť projekt MARTIN'26,“ uvádza okrem iného vo svojom hodnotiacom materiáli P. Cabadaj.

Autor: Pch

Do chrámu sa vstupuje s pokorou

Michal Beňadik

Martin sa po dlhom čase zas „dostal do rečí“. Kto nie je v médiách, vraj nie je. Stalo sa to nevdjak, nepriamo, náhodou a mimochodom, lebo sa Bratislavčanom zachcelo.

Dalo by sa dlho o tom, že po dlhej dobe, že náhodou, že len nepriamo. No o inom načim, povedal by som s baťkom Mináčom, ktorý tak chýba. Aj iný baťko tu bol: Škultéty. Aj ten by sa teraz ozval svojím typickým ohnivým polemickým tónom, keby došiel zo svojho domu na Škultétyho ulici krížom cez cestu do pracovne v Matici. No nezove sa už ani chrapľavý hlas V. Mináča ani tichý, no polemický hlas J. Škultétyho.

Musíme sa ozvať my, dedičia ich diela, Martinčania hodní tohto mena. Lebo pomýlený, nešťastný, arogantný a nekultúrny nápad s „odhlasovaním“ nového Národného cintorína v Bratislave, lebo pár poslancov „osvietil národný duch“... – hovorí aj nám, aj o nás.

Hovorí, že kultúra upadla tak hlboko, že už nehodno rešpektovať ani normálny postup tvorcov zákonov, ani osloviť tých, ktorých sa to týka, ani hovoriť PRED podaním návrhov zákona s odbornou obcou, o širšej politickej podpore ani nehovoriac. Hovorí aj o tom, že národ a jeho symboly sa v rukách niektorých politikov stávajú len ošúchanými kartami v krčme nízkej cenovej skupiny, s ktorými sa hrá vtedy a tak, keď a ako sa im zachce. Viete si predstaviť, že by sa takto narábalo

aj s inými národnými symbolmi Slovákov: s hymnou, s vlajkou, so štátnym znakom?! Aj Národný cintorín je národný symbol. Približne STO rokov na ňom pochovávali osobnosti, pred ktorými každý poriadny Slováčok zložil klobúk; až po sto rokoch života tohto národného symbolu ho kodifikoval zákon. Zákon bol formálnym vyjadrením STAVU, poctou pojmu, ktorý sto rokov žil v povedomí národa. Nie naopak. Dnes má už náš, slovenský Národný cintorín 170 rokov. S národnými symbolmi treba zaobchádzať citlivo, s úctou a rešpektom. Ak sa tak nedeje, niekde je chyba. Aj Martin je národný symbol. Ak sa aj s ním a s jeho atribútmi zaobchádza necitlivo, bez úcty a rešpektu, niekde je chyba. Hľadajme ju aj sami v sebe. Nielen

v tom, či máme na Hradnom vrchu dost' silný hlas. Ale aj v tom, či sa do „chrámu“ – do Martina vstupuje ticho, s pokorou a rešpektom. Koľko slovenských prezidentov, premiérov, ministrov kultúry navštívilo Martin, Národný cintorín, Národnú knižnicu, Maticu...? Spomeňme si na prorocké slová ďalšieho adepta na titul „baťko“ – doc. M. Kovačku, že sa už nesmie stať, aby sa ŠTÁTNE oslavy podobného rázu ako storočnica MARTINSKEJ deklarácie končili kultúrnym programom v Ružomberku...

Prečo niektorí politici robia takéto veci? Lebo môžu.

Na otázku, čo my s tým môžeme urobiť, znie odpoveď: dosiahnuť, aby nikomu nebolo možné obísť Martin.

Petra ako dieťa brázdila svahy aj na Martinkách

Lubomír Chochula

Každý úspech na medzinárodnej scéne, v hocijakej oblasti, vďaka čomu sa Slovensko pred svetom prezentuje v pozitívnom svetle, ma úprimne poteší. O to viac, ak sa to týka športovej

sféry, kde som doma a ktorej najviac rozumiem.

Preto ma mimoriadne potešil jeden z ďalších obrovských úspechov, ktorý dosiahla 25-ročná lyžiarka Petra Vlhová. Táto slalomová primabalerína, viacnásobná medailistka z ostatných dvoch svetových šampionátov

(Áre 2019 a Cortina d' Ampezzo 2021), majsterka sveta spred dvoch rokov, teraz vypálila rybník všetkým svojim konkurentkám, vrátane pretekárov z alpských krajín či zo záhoria. Stala sa celkovou víťazkou Svetového pohára v zjazdovom lyžovaní ročníka 2020/2021. Ako prvá Slovenka v histórii. Famózne, grandiózne, unikátne, brilantné!

Bravó! Petra sa pripravovala na samý vrchol systematickou prípravou, nespoliehala sa len na svoj talent (jej silnou stránkou je slalom a obrovský slalom, zlepšila sa aj v kĺzavých disciplínach, popracovala tiež na psychickej odolnosti), ale išla si tvrdo za svojim

snom, ktorý sa jej splnil. Hoci pochádza z Liptova, časť svojho života prežila v Martine a „Turčianskej záhradke“. Preto je tak trochu aj naša. Do klubu Ski Team Martinské hole prišla v roku 2006 ako 11-ročná a za tie štyri roky, čo tam pôsobila, prebrázdila všetky kopce v okolí, hlavne na Martinkách, ale aj vo Valčianskej či Jasenskej doline. Už vtedy v nej videl tréner a riaditeľ klubu Rastislav Mažgút obrovský potenciál na to, aby sa v dospelom veku výrazne presadila. Napriek veľkým predpokladom, bolo by v tom období odvážne tvrdiť, aj keby to veštil niekto rovno z magickkej krištáľovej gule, že v marci roku 2021 získa veľký krištáľový glóbus za celkové prvenstvo vo Sve-

tomov pohári. Stalo sa, je to realitou. Blahoželám!

Šport potrebuje také vzory, ako je Petra Vlhová, ktorá svojimi výkonmi na bielych svahoch strhla na Slovensku lavínu zvýšeného záujmu o zjazdové lyžovanie. Nech sú úspechy aktuálne najlepšej slovenskej športovkyne impulzom a vzpruhou aj pre vyznávačov ďalších športov, mládež a všetkých, ktorí preferujú aktívny životný štýl. Aj pre hráčov HK Martina, ktorí si dali za cieľ vybojovať si účasť vo finále play-off Slovenskej hokejovej ligy s ambíciou vyhrať a postúpiť do najvyššej súťaže.

„Rytierom“ držím palce!

Budeme krajinou národných cintorínov?

Peter Cabadaj

Stanislav Štepka v jednom texte hovorí o tetke Johane z Kanady, ktorá mu napísala list, že „sem dôjde na starost zemret, lebo že toto je dobrá krajina na zemretý“. Žijúci klasik nášho

humoru sa mi vynoril v myšli vo chvíli, keď médiá informovali o legislatívnej iniciatíve poslancov vládnej ekipy

zriadiť z Ondrejského cintorína v Bratislave druhú národnú nekropolu. Podľa nich by to bolo vraj „logické pokračovanie Národného cintorína v Martine z 19. storočia, ktorý je už zaplnený...“ Samé lži. Alebo vskutku originálny nápad, ako čeliť hrozivej mortalite v dôsledku pandémie. Veď keď budeme mať dva národné cmítary, všetko sa isto mávnutím čarovného prútika na lepšie obráti...

Kategoricky treba zvestovať urbi et orbi: Národný cintorín musí byť u nás

len jeden, rovnako ako iba jedno mesto má legislatívny status centra národnej kultúry Slovákov! Tým mestom je na základe Zákona NR SR č. 241/1994 Martin. Ondrejský cintorín v Bratislave má už 33 rokov placet národnej kultúrnej pamiatky a na základe toho by „Krásavica na Dunaji“ nemala čeliť ťažkostiam s financovaním prevádzky, údržby, reštaurovania historických pomníkov, náhrobných kameňov... Nevraviac už o tom, že na Slovensku máme aj ďalšie cintoríny (dokonca

staršie ako Ondrejský v Bratislave), ktoré by sa tiež mohli legitímne uchádzať o status národného panteónu. Eventuálne vyhlásenie Ondrejského cintorína v Bratislave za národný preto považujem za precedens. O to viac, že „obyčajní“ poslanci drzo treskli spakruky aj cifru (200 tisíc eur ročne), ktorá by z toho mala našej „chudobnej“ metropole „kvapnúť“.

Apropo, Martin dostáva od štátu cca 40 tisíc... Iniciatíva Jána Budaja & tutti quanti akoby potvrdzovala správnosť teórie, že mačka má síce deväť životov, ale (slovenské politické) Kocúrko je nesmrtelné...

Súťaž amatérskych fotografov sa vracia „domov“ AMFO opäť po rokoch v Martine...

Ilustračná snímka z práce odbornej poroty regionálneho kola AMFO 2020 v Martine

Turčianske kultúrne stredisko v Martine získalo na základe konkurzu Národného osvetového centra poverenie organizovať celoštátne kolo súťaže AMFO v rokoch 2021-2024. AMFO je celoštátna postupová súťaž a výstava amatérskej fotografickej tvorby, jediná svojho druhu na Slovensku. Uskutočňuje sa každoročne, keď v priebehu roka postupne prebiehajú regionálne a krajské kolá naprieč Slovenskom a súťaž v novembri vrcholí celoštátnym kolom.

Počiatky súťaže sa datujú od roku 1973, avšak jej história a názov AMFO sa viaže s oveľa skorším obdobím, s rokom 1965 a iniciatívou martinských fotografov

z Fotoklubu DK ROH ZŤS (dnes Fotoklub Karola Plicku) priniesť celoštátnu (československú) súťaž amatérskej fotografie spolu s výstavou do Martina (do priestorov DK ROH - dnešný DK Strojár). Aj súčasný názov AMFO (amatérska fotografia) znamenal amatérska martinská fotografia. Súťaž mala svoj vizuál v podobe jednotného grafického znaku a odznaku používaného v Československu. Spolu so súťažou AMFO prebiehala aj prehliadka diapozitívov pod názvom DIAFOTO.

Projekt s ktorým sa TKS v Martine zúčastnilo konkurzu v roku 2020 pozostáva z troch častí: súťažnej, vzdelávacej a prezentačnej. Súťažná časť zahŕňa aktivity spojené s realizáciou 49. ročníka

celoštátneho kola súťaže, vrcholiceho záverečnou výstavou v priestoroch Slovenskej národnej knižnice v novembri 2021 (tomu predchádza nižšie regionálne kolo s uzávierkou 29. marca). Vzdelávacia časť pozostáva z viacerých praktických workshopov, prednášok a diskusií s odbornými lektormi, stretnutí s autormi fotografií v priebehu roka. V novembri sú plánované tvorivé dielne a rozborové semináre. Prezentačná časť je určená širokej verejnosti a okrem novembrovej záverečnej výstavy víťazov v Slovenskej národnej knižnici prinesie aj viaceré podujatia a tematických výstav v priebehu leta a jesene prevažne vo vonkajších priestoroch. Prezentačnú časť obohatí divadelná

performance Živá fotografia aj v Martine známy Letný foto fest. V prípade potreby projekt počítá aj s možnosťou presunutia časti aktivít do virtuálneho prostredia. Už v priebehu marca uvidíme cyklus Známi neznámi - FOTO FLASH. Tvoria ho video upútavky fotografov, porotcov zúčastnených v celoštátnej súťaži AMFO. Prečo sa TKS rozhodlo prihlásiť do konkurzu na organizátora súťaže?

Ing. Soňa Buckulčíková, riaditeľka TKS v Martine: „*Východiskom pre nás bolo zistenie, že do posledných ročníkov regionálneho kola AMFA sa prihlásilo menej súťažiacich napriek tomu, že fotografia má v našom regióne dlhoročnú tradíciu a početnú základňu kvalitných fotografov. V priebehu roka sa však uskutočňujú len menšie výstavy a absentuje väčšia výstava resp. tematické výstavy.*

Inšpiráciou pre nás sú počiatky AMFA spojené s nadšením organizátorov z Fotoklubu DK ROH ZŤS, ktorí dokázali vytvoriť priestor na prezentáciu fotografií, sprievodné podujatia, diskusie, ale aj neopakovateľnú kultúrno-spoločenskú atmosféru. Zviditeľnili Martin v rámci Československa. Najväčším prínosom je fakt, že udalosť spred takmer 60 rokov ovplyvnili generáciu amatérskych fotografov, ktorí položili základ jedného z najstarších slovenských fotoklubov. Tento krok – ak bude úspešný – môže dosiahnuť podobný efekt.

Autor: (bbk)

O zlatú guľôčku 2021

Turčianske kultúrne stredisko v Martine v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja vyhlasuje nesúťažné kolo regionálnej prehliadky detských sólistov spevákov - **O zlatú guľôčku**. Regionálne kolo je určené pre žiakov základných škôl od 6 do 15 rokov.

Termín a miesto prehliadky budú upresnené DODATOČNE. Predpokladaný termín konania nesúťažnej prehliadky je MÁJ 2021. Do súťaže účinkujúcich prihlasujú ich učители alebo vedúci DFS

vyplnením elektronickej prihlášky, ktorá bude zverejnená na webstránke Turčianskeho kultúrneho strediska v Martine: www.tks.sk. Termín uzávierky prihlášok bude zverejnený čoskoro.

V prípade pretrvávania nepriaznivej epidemiologickej situácie môže byť termín súťaže posunutý. O všetkých prípadných zmenách budeme včas informovať. V prípade otázok ohľadom prihlasovania do súťaže kontaktujte metodičku pre folklór na e-mailovej adrese: folklor@tks.sk **(mk)**

Webinár: Základy spracovania folklóru

TKS srdečne pozýva na webinár – **Základy spracovania folklórneho materiálu, 8. 4. 2021 o 18:30 h** prostredníctvom ZOOM. Zameranie: vzdelávanie v oblasti využívania folklórnych materiálov pri príprave, interpretov na folklórne súťaže. Lektorkou je etnochoreologička a odborná pracovníčka pre folklór

a folklorizmus NOC Mgr. K. Babčáková Ph.D.

Webinár je určený pre členov a vedúcich folklórnych kolektívov, choreografov i metodicov a odborných pracovníkov. Prihlásite sa vyplnením online formulára (na webe: www.tks.sk). Webinár je ZADARMO. **(be)**

Šéf komisie kultúry Martin Lechan: Lepšie je vrátiť sa z kratšej cesty Energii presmerujú do aktivít

Martin Lechan

Fond na podporu umenia už 4. rok vyhlasuje každoročne súťaž Mesto kultúry. Prvým slovenským mestom kultúry bola Banská Štiavnica v roku 2019

(nasledovali N. Zámky a S. Lubovňa). Bol to nástroj na riešenie problematiky kultúry, sčasti aj cestovného ruchu v mestách. Martin aj na zastupiteľstve aj v MESTSKÝCH NOVINÁCH ohlásil, že sa chce do tejto súťaže zapojiť pre rok 2022. V čom sa odliší od EHMK, čo je podstata projektu, ako reaguje na fragmentárnosť kultúrneho hnutia, medzery v infraštruktúre, v čom je záruka, že projekt neostane v polohe vizíí... – sa MN pýtali poslanca, predsedu komisie kultúry Martina Lechana.

- My sme mali vôľu zabojsovať v tejto súťaži aj vzhľadom na neúspech v EHMK a na veci, ktoré nám vytklo ministerstvo kultúry. Preto sme sa snažili projekt napísať tak, aby to bol jednak projekt spolupracujúci, to znamená od materských škôl po domovy dôchodcov, samozrejme, od 3. sektora cez krajské inštitúcie, štátne... Zapojiť proste celý Martin. Na sociálnych sieťach sa občas diskutuje, že sa tu nič nedeje, že v Martine "skapal pes", že tu nič nie je, že tu niet života..., preto sme projekt nazvali Elixír života. Na základe pripravenosti projektu, vzhľadom na jeden z cieľov – čo je zapojenie čo najširšieho okruhu verejnosti od najmladších vekových skupín po najstaršie – sme realisticky konštatovali, že si to určite vyžaduje väčší časový úsek a finančný rámec na prípravu. Kandidovať preto t.r. napokon nejdeme. Povedali sme si, že treba nám ešte niektoré veci odkomunikovať a naštartovať určité procesy práve s mimovlád-

nými organizáciami, ale aby to smerovalo ku konkrétnej spolupráci. Lebo rôznych debát ako, čo, prečo funguje/nefunguje... myslím, bolo dosť a, že je čas ísť ďalej, ale krôčik po krôčiku. Nemysliť si, že teraz, naraz, po 20-30 rokoch vyriešime problém kultúry v Martine.

Čím sa tento projekt odliší od predchádzajúcich?

- Chceme ísť zdola, nadchnúť ľudí, aby si uvedomovali, že tá spoločná sila a perspektíva Martina je aj v sile jednotlivca, ale v spájaní sa, v zakopaní "vojnových sekier" a žabomyších vojen. Každý by sa mal zamyslieť, čo on urobil, ako on prispel k zmene, koho on oslovil. Tento projekt pôjde za ľuďmi. Napr. projekt Pod' za barák bude o tom, že v každej mestskej časti prostredníctvom poslancov a ľudí z 3. sektora, ktorí pôsobia v danej oblasti, sa jednak spravia akcie, ktoré sú tradičné a typické, ale spravia sa aj rôzne brigády s nejakým kultúrnym vyvrcholením. Ide o množstvo nápadov nie náročných na financie, ale skôr trošku na čas, skontaktovanie sa - od napr. Atilových slávností cez splav netradičných plavidiel až po rôzne komunitné aktivity typu komunitná záhrada, jedlý les, mestské včely... a pod. Naozaj chceme, aby to žilo. Náš projekt chce cez odbor školstva osloviť žiakov MŠ, ZŠ a SŠ, aby sa vyjadrili na výtvarnej výchove, etickej výchove, slovenčine, čo je pre nich elixírom života, ako si ho oni predstavovali, čo je to pre nich konkrétne, čo im chýba, keby oni mohli rozhodnúť, aké podujatie spraviť. Nejde o jeden ucelený projekt, ktorý bude nejaké obdobie prebieha. Dôležité bude stotožniť sa s myšlienkou a kostrou projektu, samozrejme, bude tu aj nejaká koordinácia. Gesciu nad týmto projektom preberie Rada národnej kultúry. Ľudia, myslím, ocenia, že komunikácia bude a pôjdeme krok po kroku.

Netreba si myslieť, že teraz, „zrazu“, po 20-30 rokoch vyriešime problém kultúry v Martine

Veríte tomu, že sa podarí osloviť tretí sektor, ktorý, dá sa povedať, niekedy prejavuje averziu voči mestu či oficiálnym štruktúram?

- Myslím, že áno. Prebehli dobré debaty, kde sme sa so záujmom vzájomne vypočuli a povedali sme si – zahodme staré veci, zahodme negatívne emócie. Určité mostíky a spojnice sú už v rozbehu. Už sme ich aj vyzvali a zapojili sme ich do aktivít a ešte zapojíme, aby sa mohli ukázať. Poprosili sme ich, aby si pripravili povedzme jeden projekt, ktorý je pre nich v tomto roku nosným, aby naň mohli dostať podporu mesta; to je jedna vec. Druhá - sú otvorení dialógu. Pri týchto rozhovoroch, keď sme zvažovali kandidatúru, sa mnohí prejavili a našli sme ľudí, ktorí chcú robiť a spolupracovať. Zvažujeme spraviť okruh 10-15 ľudí, odborníkov, ľudí, ktorí chcú a majú čo povedať k jednotlivým oblastiam. Takáto pracovná skupina sa môže stretnúť osobne alebo aj cez streamovacie služby, no dôležité je, aby to malo konkrétne výstupy. Tí ľudia budú garantmi jednotlivých oblastí. Treba sa spojiť, nehrabať každý na vlastnom piesočku, urobiť niečo zaujímavé, dobré a naozaj, každý segment má čo povedať. Máme v projekte napr. gospelový festival, ekumenickú pobožnosť pod holým nebom, plánujeme napr. i festival zdravého životného štýlu a sebaoznania. Ide o rôzne aktivity a budeme o nich niekedy pred letom znovu informovať. K Elixíru života vytvárame pomyselnú komoru nápadov a ingrediencií, kde každý môže prispieť svojou kvapkou, nápadom a podnetom – aktuálne na e-mail: vavrinková@martin.sk, ale do leta chceme vytvoriť pravdepodobne v Milleniu kon-

taktý bod, kde bude tá komora nápadov a akonáhle to situácia dovoľí, viem si predstaviť na 2.-3. poschodí nejaký bod kontaktu, mini-výstavu, nech to začne žiť. Dôležité je, že túto myšlienku projektu Elixír života si osvojilo aj vedenie mesta a na aprílovom zastupiteľstve pri zmene rozpočtu by sa malo myslieť aj na kultúru, možno aj štedrejšie ako v iných rokoch. Teda aby ľudia mohli opäť poslať svoje projekty, lebo práve v dobe pandémie je práve kultúra takým elixírom, nadstavbou, liekom. Veríme, že kopec ľudí má pripravené projekty v tzv. "lockdown variante" - či už to budú exteriérové výstavy, koncert v online priestore, či hudba sprevádzajúca ľudí na stanicu či na cestovanie... tých možností je dosť. Veríme, že sa situácia postupne upokojí a že priestor bude zas aj pre kultúru otvorený a bude na ľudí, ako to uchopia, ako využijú šancu a podporu.

Aký to má časový rámec?

- Čo sa týka Elixíru, diskusia budú prebiehať v apríli a následne bude pri zmene rozpočtu na aprílovom zastupiteľstve vyčlenená určitá suma na projekty. Do konca mája by nám združenia mohli poslať projekty. Veríme, že práve letom sa bude môcť začať väčšia aktivita. No ak by niekto aj dovtedy vymyslel a zrealizoval niečo podnetné, VZN umožňuje podporiť to aj spätne. Keďže súťaž o titul Mesto kultúry SR je každý rok, takže ďalší projekt bude treba podať takto o rok. My, samozrejme, budeme intenzívne pracovať. Po veľkonočných sviatkoch bude zrejme prvé pracovné stretnutie. Na ten projekt Elixír života - na určité oživenie vzťahov, na upratanie situácie, zomknutie sa aj s podnikateľským sektorom – na to máme v podstate rok. Rok nech funguje „elixír“ a čo z toho vyplynie, potom skúsime pretaviť, ak bude vôľa zdola – do projektu pre súťaž. Máme na to rok, treba využiť jestvujúcu energiu a niekam to dotiahnuť.

Pripravil: Michal Beňadik

Vrát' me Martin na súčasnú kultúrnu mapu Slovenska

Kultúrna platforma Parta, zľava doprava - Juraj Marček, Jakub Dušan Gallo, Peter Trmos, Radoslav Kolek, foto: archív KPP

Mesto dlhodobo potrebuje koncepcne ucelenú, kvalitne spracovanú a súčasnú stratégiu rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu. Zároveň vnímame kultúrny potenciál mesta, no je tu významný nedostatok ľudských zdrojov. Ľudia z prostredia kreatívneho priemyslu z Martina odchádzajú do iných miest, kde je kreatívne a umelecké podhubie výraznejšie.

Veríme, že ako poslanci mestského zastupiteľstva, tak aj kultúrna komisia a kompetentní pracovníci mestského úradu po nedávnom neúspechu kandidatúry nášho mesta na Európske hlavné mesto kultúry 2026 pochopili, že kultúra v Martine potrebuje nový súčasný impulz v podobe mladej generácie. Preto sme už minulý rok začali viesť sériu diskusií s názvom Kultúrny dialóg so zámerom otvoriť konštruktívnu debatu o kultúre,

jej stave a smerovaní. Snažíme sa na ňu pozývať široké spektrum subjektov pôsobiach v lokálnych podmienkach kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Chceme, aby sa členovia jednotlivých subjektov navzájom poznali a mohli tak v budúcnosti participovať a ísť jedným smerom. Využiť túto synergiu a spoluprácu chceme už v priebehu tohto roka pri tvorbe kultúrnej stratégie, ktorú naše mesto tak veľmi potrebuje.

K zdôrazňovaniu jej potreby sa snažíme prispievať aj pravidelnými rozhovormi so zástupcami týchto subjektov a s členmi kultúrnej komisie. Okrem nich sa snažíme aj svojimi aktivitami stále viac prispievať k tomu, aby stratégia rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu konečne vznikla. Preto sa snažíme tvoriť mosty a prepájať miestne inštitúcie a skupiny aktívne v kultúre a kreatívnom priemysle.

Ak pandemická situácia dovoľí, budeme sa o pár mesiacov tešiť z nezávislého knižného festivalu, ktorý odkazuje na výraznú knižnú identitu nášho mesta. Okrem toho participujeme na projekte Turčianskej galérie Socha v meste, pripravujeme zaujímavú inštaláciu vo verejnom priestore v spolupráci s autorským kolektívom Woven a opäť aj v spolupráci s Turčianskou galériou. Momentálne sa venujeme mapovaniu umeleckých diel vo verejnom priestore mesta Martin. Veríme, že sa nám o pár mesiacov podarí tento výskum ukončiť a jeho výstup zhmotniť vo forme mapy a publikácie - neformálneho sprievodcu mestom. Toto je však len malý úvod do širokého portfólia podujatí a aktivít, ktoré máme, už realizujeme a máme v pláne realizovať, aby sme pomohli mestu Martin vrátiť sa na súčasnú kultúrnu mapu Slovenska.

Tím Kultúrnej platformy Parta

HUMOR NA APRÍL

Peter Mišák:
Z povrávok

Filozofia

Odkiaľ sme?
Kam ideme?
Jednoducho žasnem.
Potom si dám poldeci
a všetko je jasné.

STRATY A NÁLEZY

Nové smery
Začnime si v politike
od kultúry odvykať.
Máme stovky politikov,
no žiadneho štátnika.

ZDRAVOTNÍCKE OKIENKO

Diéta

Namiesto raňajok
v behu je rýchla,
namiesto obeda
zhlboka dýcha,
namiesto večere
od hladu vzdychá.

Z DESATORA ... a iní

Zato že som múdrosť kradol,
ne cítim sa vinný.
Len čo bude s našou vládou,
keď kradnú aj iní!

COOP Jednota Martin,
spotrebné družstvo,
Vás pozýva
na nákup do predajní
v okrese Martin a Turčianske Teplice

Najlepšie domáce potraviny

1 Sklené	2 Turčianske Teplice
3 Mošovce	4 Jazernica
5 Blatnica	6 Kláštor pod Znievom
7 Ďanová	8 Valča

Aj tu nás nájdete

9 Žabokreky	10 Belá - Dulice
11 Košťany nad Turcom	12 Bystrička
13 Martin - Ladoveň	14 Martin - Priekopa
15 Turany - Kollárova	16 Turany - Obchodná

**DVA NAJVÄČŠIE
APARTMÁNY
V MESTE PRE
ŠTYRI OSOBY
140m²
89,90 € / noc**

WWW.VILLALADOVEN.SK

**PENZIÓN
ĽADOVEŇ**

**MILÍ ZÁKAZNÍCI,
O SKOROM OTVORENÍ
PENZIÓNU
VÁS BUDEME VČAS
INFORMOVAŤ.**

**ĎAKUJEME ZA VAŠU
PRIAZEŇ!**

V I L L A C E N T R U M

**650€
mesiac**

☎ 0949 012 341
✉ sprava@villacentrum.sk
🌐 www.villacentrum.sk

- ✓ Prenájom na **komplet zariadený apartmán s wifi**
- ✓ **TV so 75"** obrazovkou, **kuchyňa, WC a kúpeľňa s rohovou vaňou**
- ✓ **Parkovanie** pre jedno auto **priamo pri dome**

Boj „rytierov“ v play-off Slovenskej hokejovej ligy

Martinčania Adam Paulíny (č. 77) a Miloš Fafrák (č. 75) v ofenzíve proti Spišiakom

O zložení finálovej dvojice vyradovacej časti Slovenskej hokejovej ligy sa rozhodlo až cez Veľkú noc. V čase uzávierky tohto vydania MESTSKÝCH NOVÍN bol stav semifinálovej série medzi HK Martin a HK Spišská Nová Ves vyrovnaný 2:2 na zápasy.

Séria medzi druhým Martinom a treťou SNV po základnej časti sa začala na martinskom ľade. Útočník HK Martin Matej Dírer (28 rokov), ktorý je odchovancom klubu, pre MN

uviedol: „Po úspešnej štvrtfinálovej sérii s Humenným (4:0 na výhry) sme išli do tej semifinálovej s odhodlaním pokračovať vo víťaznom ťažení, ale prvé stretnutie sme proti Spišiakom nezvládli. K tomuto duelu sme nepristúpili s takou vážnosťou, aká prináleží súbojom v play-off, na čo sme doplatili, lebo súper nám už v prvej tretine strelil štyri góly, čo rozhodlo o našej porážke 2:6. V druhom zápase o deň neskôr sme urobili reparát, vyhrali sme 2:1 po predĺžení, keď každý martinský

hráč podal stopercentný výkon. Na víťaznej vlne sme sa ešte niesli aj v treťom dejstve, zvíťazili sme v Spišskej Novej Vsi 5:2. Hoci sme znovu nemali dobrý začiatok a úvodný gól padol do našej bránky, potom sme sa zmobilizovali, tromi presnými zásahmi sme otočili skóre a v nasledujúcich minútach sme si triumf už nenechali zobrat, čím sme sa ujali vedenia v sérii. Mrzí ma, že o 24 hodín neskôr sme nezopakovali výkon z predošlého dňa. Mysleli sme si, že to pôjde bez toho, aby sme si siahli na dno svojich síl, ale opak bol pravdou, čoho dôsledkom bola naša prehra 0:2.“

V čase našej uzávierky mali Martinčania pred sebou minimálne dva, maximálne tri semifinálové súboje. Ich cieľom bolo zlomiť odpor súpera a potvrdiť úlohu mierneho favorita na postup do finále. Mohlo sa im to podariť za predpokladu, ak zlepšili herné činnosti, mali zodpovedný prístup k povinnostiam, dodržiavali taktické pokyny a stratégiu trénerov, prevzali iniciatívu na svoje hokejky, diktovali tempo, vložili do hry celé srdce a vyvarovali sa zbytočných chýb i faulov. „Vedeli sme, že Spišiáci nebudú ľahkou prekážkou, čo sa aj potvrdilo. Ich fyzický hokej nám v prvých štyroch dueloch robil problémy, ale máme

dostatočne skúsený a kvalitný káder na to, aby sme ustáli aj psychickú ťarchu a naplnili postupové očakávania. V play-off si každý hokejista musí plniť svoju úlohu do bodky, hrať na hranici svojich možností od prvej do poslednej minúty, prikladne bojovať, vydať zo seba všetky sily, byť silný mentálne a vysporiadať sa s psychickým tlakom. Teraz sa ukazuje, ako veľmi nám chýbajú diváci. V Martine sme boli zvyknutí na vynikajúcu kulisu, zvlášť v play-off. Na našom ľade sa súperom zle dýchalo, fanúšikovia boli v kľúčových momentoch pomyselným jazýčkom na váhach. Žiaľ, s tým nič nenarobíme, všetky tímy sú na tom rovnako a musia hrať pred prázdnyimi tribúnami. No naši priaznivci nás naďalej sledujú, hoci nie zo štadióna, a práve pre nich chceme splniť cieľ a postúpiť do finále. Verím, že to dokážeme a vyzveme v boji o prvenstvo Žilinu, ktorej blahoželám k postupu, lebo ako suverén základnej časti si to zaslúžila,“ doplnil pre MN M. Dírer.

Pripomíname, že finále play-off odštartuje 8. apríla a víťaza SHL, ktorý priamo postúpi do extraligy, spoznáme najskôr 13. apríla a najneskôr 20. apríla (po prípadnom siedmom rozhodujúcom dueli v Žiline).

Finále si zahrajú aj štyria Martinčania, ale za Žilinu!

Prvým finalistom sa stal klub Vlcí Žilina (víťaz základnej časti), ktorý vyradil v semifinále play-off Dubnicu 4:0 na zápasy.

V žilinskom drese korčuľujú v aktuálnej sezóne až štyria martinskí odchovanci, útočníci Jaroslav Markovič, Jakub Cíger, František Skladaný a obranca Marek Pacalaj, pričom až dvaja z tohto kvarteta boli v sezóne 2018/2019 kapitánmi Martina (Markovič a Pacalaj). Dvadsaťšesťročný M. Pacalaj pre MN povedal: „Potvrďuje sa, že play-off je iná súťaž ako základná časť, v ktorej sme jasne dominovali. V 1. a 2. kole vyradovacej časti nám úloha favorita trochu zväzovala ruky. Hoci sme vo štvrtfinále a semifinále ani raz neprehrali, nemali sme to ľahké (2x sme vyhrali v predĺžení a 2x po samostatných nájazdoch). Ako Pov. Bystrica, tak aj Dubnica nemali

proti nám čo stratiť, hrali uvoľnene, bez stresu, zo zabezpečenej obrany a v podstate čakali na naše chyby. Síce proti Dubnici sme sa v koncovke trochu trápili, dobre jej zachytil aj gólmán, napokon nášmu tlaku neodolala. Prvé dva semifinálové duely boli veľmi dôležité, v úvodnom sme triumfovali až po nájazdoch a v druhom dejstve sme dokázali zvrátiť nepriaznivý vývoj z 1:3 na 4:3. Semifinálovú sériu sme ukončili v najkratšom možnom čase, čo je našou výhodou oproti druhému finalistovi, lebo budeme mať viac času na oddych, regeneráciu, doliečenie si zranení a celkovej prípravy na vyvrcholenie tohto súťažného ročníka. Finálovú účasť by som doprial aj mojim bývalým spoluhráčom z Martina, ale úprimne poviem, že z psychologického hľadiska by to pre mňa bolo jednoduchšie, keby sme narazili na Spiš. N. Ves, lebo hrať proti kamarátom a materskému klubu

je ťažké. Samozrejme, že aj nám chýbajú diváci na štadióne. Teraz, keď sa nám darí, určite by chodili vo väčšom počte, ale musíme prijať fakt, že v aktuálnej situácii to nie je možné. Máme skúsené mužstvo, ktoré

má svoju kvalitu a tímového ducha. Verím, že potešíme fanúšikov a vybojujeme si miestenku v najvyššej súťaži.“

**Stranu pripravil: Ľubomír Chochula
Foto: Radim Ziman**

Martinský odchovanec Jaroslav Markovič v žilinskom drese, za ním je hráč Martina Andrej Themár

Pavel Slouka: „Keď hlava chce, bolí celé telo“

Pavla Slouku zlákali stredné trate

MN urobili so športovou osobnosťou Pavlom Sloukom, ktorý sa po skončení svojej aktívnej bežeckej činnosti vydal na trénerskú dráhu, nasledovnú abecedu. V nej sa okrem iného dozvieme, že Luciu Klocovú štyrikrát privedol na olympiádu a že v súčasnosti je jeho najväčším pretekárskym železkom v ohni Gabriela Gajanová.

A – ATLETIKA: „Ku kráľovnej športov, ako sa hovorí o atletike, som pričuchol až na strednej vojenskej škole v Martine. Dôvod? Štvalo ma, že som na hodinách telesnej výchovy patril v behu k tým najslabším. Chcel som to zmeniť, preto som začal na sebe pracovať, trénovať, čo sa prejavilo na mojej výkonnosti. Na škole som síce robil aj gymnastiku, ale to ma tak nenaplnovalo ako beh (či už ten prirodzený, alebo na bežkách), ktorý mi z pohybových aktivít najviac vyhovoval.“

B – BEH: „Zlákali ma stredné trate (osemstovka a tisícpäťstovka), na ktorých je beh oživený rýchlymi zmenami tempa, taktickými manévrami a súbojmi. Toto ma oveľa viac lákalo ako krátke sprinty či beh na dlhé trate. Rád spomínam na majstrovstvá Československa dospelých v roku 1976

(Trinec), na ktorých som sa v behu na 800 m prebojoval do finále a skončil som v silnej konkurencii šiesty. Potešilo ma tiež to, že ma nominovali do širšieho kádru čs. reprezentácie na ME 1978, ktoré sa konali v Prahe. Žiaľ, infekčná žltáčka prerušila moju bežeckú cestu. Na šport som nezanevrel, ale musel som si počkať, kým mi to zdravotný stav dovolil, aby som sa mohol vrátiť na dráhu. Počas štúdia na FTVŠ UK v Bratislave som na 1500 m zabehol čas pod 3:45 min a v tomto období som znovu získaval medaily na majstrovstvách Československa (hlavne halových).“

C – COACH: „Na FTVŠ UK (začal som študovať metodický odbor, ale po roku som prestúpil na trénerstvo) som promoval v roku 1983. Po tomto štúdiu, ktoré ma poznačilo na celý život, som sa vrátil do Martina, kde som ako vedúci tréner pracoval v tréningovom stredisku mládeže. Žiaľ, toto stredisko, kde sme vychovávali talenty, po spoločenských zmenách v roku 1989 zrušili (potom som pôsobil na osemročnom Gymnáziu Jozefa Lettricha ako telocvikár). Tiež ma mrzí, že moju zverenkyňu Zuzku Zemkovú nenominovali na OH 1992 (napriek tomu, že splnila kritériá), čo som cítil ako krivdu. Potreboval som tri roky (ten čas som využil na ďalšie vzdelávanie), aby som sa s tým zmieril. Bez atletiky som dlho nevydržal. K návratu mi pomohol Igor Libo, donedávna riaditeľ Gymnázia J. Lettricha, ale paradoxne to bol skok do výšky, a nie beh. Neskôr som sa vrátil k trénovaniu bežcov na strednej trate. Chcete vedieť, kto bol môj prvý zverenec? Vôl sa Mišo Láničiek, ktorého som pripravoval ešte počas vysokoškolského štúdia. S ním mám jednu, dnes už úsmevnú, historku: on bol prvý v cieľi na majstrovstvách Slovenska v maratóne, čo boli jeho prvé preteky v kariére, ale nezážil zlatú medailu ani titul, lebo som ho zabudol zaregistrovať.“

D – DOMOV: „Narodil som sa v roku 1956 v Otrokoviciach pri Zlíne. Cítim sa veľmi dobre na Morave, kde som doma, ale domov, kde človek žije, pracuje, tvorí, ten mám v Martine, kam som prišiel ako 15-ročný, čiže pred 50 rokmi.“

E – EMPATIA: „Ani po ukončení vysokoškolského štúdia nie ste hotovým trénerom, máte síce vedomosti, ale potrebujete získavať aj skúsenosti z praxe. Ja som nasával veľa informácií od môjho prvého trénera Milana Nemčeka, ale učil som sa aj od ďalších. Niekoľko rokov trvá, kým teóriu previazete s praxou tak, že sú z toho už nejaké výsledky. Je potrebné byť empatický, pochopiť svojich zverencov, nájsť správnu cestu (nebuť veľmi tvrdý, ani mäkký) a spolu docieľiť to, čo chcete. Musíte brať do úvahy aj mentalitu mladého človeka a aktuálnu dobu (keď som s trénerstvom začínal, písal sa rok 1983, teraz je rok 2021), ktorá ho formuje (niekedy aj deformuje).“

F – FIASKO: „Ako som už naznačil, moju bývalú zverenkyňu Zuzku Zemkovú nenominovali po M-ČSFR v Nitre na OH 1992, hoci v disciplíne chôdza splnila limit a absolvovala aj predolympijské sústredenie vo Font Romeu. Vtedy, keď sa už schylovalo k rozdeleniu spoločného štátu, boli určité kvóty, koľko pretekárov mohlo ísť na OH. Na základe hlasovania členov Československého olympijského výboru sa rozhodlo o tom, že Zuzka do olympijskej Barcelony nepôjde. Bolo to fiasko o to väčšie, že stačilo, aby jeden člen Slovenského olympijského výboru zodvihol ruku za našu pretekárku, ale nestalo sa tak. Ťažko som znášal túto obrovskú nespravodlivosť, bol to zlom, ktorý mal svoje následky. Prestal som pôsobiť ako tréner (dovtedy som vykonával určité funkcie vo federálnej reprezentácii, čo sa týka mládežníckych kategórií) a vyrovnával som sa s tým dlho. Bolo to pre mňa veľmi kruté a skoro mi to zlomilo trénerský väz. Svoje stopy to zanechalo aj na Zuzke, ktorá potom už nikdy nedosiahla výkonnosť, akú mala v roku 1992.“

G – GABRIELA GAJANOVÁ: „Gabiku som začal trénovať už pred siedmimi rokmi. Myslím si, že vlani, pokiaľ by bolo všetko v poriadku a olympiáda by sa v Tokiu uskutočnila v pôvodnom termíne, tak by na nich štartovala. Mala to veľmi dobre rozbehnuté. Žiaľ, momentálne vládne veľká neistota vo všetkom. Pre pandémiu tu máme veľa otáznikov. Hry sa majú konať v lete tohto roku (od 23. júla do 8. augusta – pozn. red.), ale uvidíme, ako sa situácia bude vyvíjať a čo sa stane. Nevieme, ako to bude s možnosťou nominovať sa, či bude potrebné zabehnúť ostrý limit 1:59,50 min, alebo ho upravia, či modifikujú aj kvalifikačný postupový systém z rankingu, koľko bude pretekov a pod. Bude to ťažké (Gabiku zastavili v príprave aj nejaké zdravotné problémy), to si uvedomujeme, ale nevzdáme to! Cieľ sa nemení, získať olympijskú miestenku a štartovať na OH v Tokiu v behu na 800 m. Gabika napreduje veľmi slubne, po tréningovej stránke jej nemám čo vyčítať, má profesionálny prístup k povinnostiam, vie, čo chce dosiahnuť, a ide si za tým. Prítom vo veku 21 rokov má všetko ešte len pred sebou.“

H – HRY 2004 (Atény): „Mojou najúspešnejšou zverenkyňou bola Lucia Klocová, ktorá začala svoj olympijský

Pavel Slouka (č. 368) v behu na 800 m na mítingu P-T-S 1980

príbeh v hlavnom meste Grécka. Je potrebné povedať, že v tom období bola na 800 m veľmi tvrdá konkurencia. Veľa jej súperiek dokázalo zabehnúť túto trať hlboko pod dve minúty; pričom Lucka mala vtedy „osobák“ nad touto hranicou. Ešte nemala takú výkonnosť, aby sa viac presadila, ale bojovala, čo jej sily stačili. Jej plusom bolo, ako si vedela takticky poradiť v určitých situáciách, keď bolo potrebné v pravý okamih zrýchliť, dostať sa do skupinky a pod. Aténske Hry zanechali v nás pocit nadsenia, lebo prvá olympiáda je vždy prvá. A na to sa nezabúda.“

I – IDEÁLNY ŠPORTOVEC:

„Keby taký existoval, bol by zdravý; bohatý a s obrovským talentom. Bohatý preto, aby si mohol zabezpečiť prípravu a všetko, čo s tým súvisí. O dôležitosti zdravia sa netreba zaoširoka rozpisovať. A talent od pána Boha je niečo, čo niekto dostane do vienu, ale ako s ním naloží, to je už iná otázka. Poznal som športovcov, ktorí svoj potenciál nevyužili, nadanie trstuhodne premrhali, naopak, iní sa tvrdou prácou vypracovali až na samý priediál (napr. Jarmila Kratochvílová). Hovorí sa, že keď hlava chce, bolí celé telo. Terajší mladíci trochu spohodlneli (česť výnimkám) a v mnohých prípadoch to zabalia skôr, ako treba. Mali by si uvedomiť, čo jej ich prioritá, či zábava, alebo šport.“

J – JEHO (motto): „Byť druhý je porážka – to je krédo, ktoré má v sebe veľkú pravdu, lebo úspešní sú najmä tí, ktorí majú víťaznú mentalitu. Druhé miesto je síce skvelé, ale uspokojiť sa s tým, je prvým krokom k prehre. Človek sa nikdy nesmie vzdávať, ani rezignovať na najvyššie méty.“

K – KLUB: „Som členom AK ZŤS Martin, kde pôsobím ako tréner. V mojej martinskej skupine je z mojich zverencov na vrcholovej úrovni iba Gabika Gajanová. Skoda, že Ado Paulíny, ktorý bol slovenským mládežníckym reprezentantom, viac-menej skončil s atletikou, lebo ako študent Akadémie ozbrojených síl v L. Mikuláši sa nemôže tak venovať tréningu, ako by bolo potrebné.“

L – LUCIAKLOCOVÁ: „Začiatky našej spolupráce s Luckou (vtedy vychádzajúcou hviezdou v behu na 800 m) neboli

jednoduché. Váhal som, či sa na to dám, lebo v tom období som trénoval skokanov, ale napokon ma presvedčili. Bolo to správne rozhodnutie. Ako hovorím, najskôr som si ju musel prerobiť k obrazu svojmu, čo sa týka systému a spôsobu tréningu. Jej veľká výhoda spočívala v tom, že počas celej svojej kariéry bola nesmierne pracovitá, veľmi náročná na seba, sakramentsky svedomitá a v mnohých veciach až pedantná. Systematická a kvalitná tréningová práca sa potom odzrkadlila na výsledkoch. Nie, nesnažili sme sa niečo preskočiť, urýchliť za účelom dosiahnuť úspechy hneď za každú cenu. Úspechy, ktoré nasledovali počas našej 20-ročnej spolupráce, ako aj jej vysoká výkonnosť, ukázali, že sa oplatilo tvrdo trénovať už od začiatku. A nemalo to negatívny vplyv na jej dlhodobý športový život.“

M – METROPOLA (OH 2008):

„Do metropoly Číny Pekingu sme odleteli s očakávaniami na dobrý výsledok, čo potvrdzovala aj jej aktuálna forma. Zároveň sme mali určité obavy, ktoré pramenili z toho, čo sa o čínskom dejisku Hier popísalo najmä z hľadiska znečistenia ovzdušia a celkovej atmosféry. Nakoniec to bola veľmi príjemná a po organizačnej stránke skvele zvládnutá olympiáda. Na OH v Pekingu rád spomínam. Lucia sa v behu na 800 m medzi svetovými esami neustratila. Síce nepostúpila do finále, ale v semifinále zabehla kvalitný čas 1:58,80 min.“

O – OH 2012 (Londýn):

„Pred touto olympiádou sme mali trochu dilemu, lebo Lucia splnila olympijské limity aj v behu na 800 m, aj na 1500 m. V posledný deň pred uzávierkou, keď už bolo treba nahlásiť, na akéj trati bude štartovať, sme si napokon vybrali tisícpäťstovku, kde sme videli väčšiu šancu na úspech. Na Londýn sme sa veľmi tešili, odcestovali sme tam s veľkým odhodlaním pokúsiť sa o čo najlepší výsledok a konečne postúpiť do finále. Podarilo sa. Lucka v priebehu piatich dní zvládla troje pretekov, prebojovala sa do finále, v ktorom síce dobehla do cieľa ôsma, ale po potrestaní troch pretekárov za doping sa v celkovom poradí posunula vyššie a skončila oficiálne piata. Bonusom navyše je, že na OH v Londýne vytvorila výkonom 4:02,99 min slovenský rekord. Tieto Hry sme si užili po všetkých stránkach.“

R – RODINA: „S mojou manželkou (bývalá pretekárka na 800 m) máme veľa spoločného. Skutočne je veľkou výhodou, že aj ona má kladný vzťah k atletike. Samozrejme, že nie je ideálne, keď som pre pracovné povinnosti dlhšie mimo domova. Takýto život má svoje úskalnia, lebo cestovanie zaberá veľa času a rodina tým trpí (našťastie, dcéry už máme dospelé). Som rád, že moja drahá polovička má pochopenie pre to, čomu sa venujem, a ďakujem jej za to. Občas, keď som už dlho doma, tak mi so šarmantným úsmevom povie, že už by som zasa mohol odísť na sústredenie...“

R – RIO (OH 2016):

„Lucia štartovala v Riu de Janeiro na svojej poslednej olympiáde, ale zároveň po prvý raz ako matka. Na OH v Brazílii však bežala na 800 m, nie na 1500 m, hoci sme počas sezóny kalkulovali s tisícpäťstovkou, na ktorú mala lepšie parametre. V tom roku bolo málo pretekov na 1500 m, čo nám nevyhovovalo, lebo bolo potrebné splniť limit, za ktorým zaostala na Zlatej trete v Ostrave len o tri desatiny sekundy. No a keďže na osemstovke limit splnila a nepovolili nám štart na dlhšej trati, bežala pod piatimi kruhmi polku, na ktorú sme sa špeciálne nepripravovali. Žiaľ, nepostúpila do semifinále. Súperila s kvalitnými pretekárkami, ale aj, ako tréne poznali českí reportéri, miestami aj s chlapozenami. V Riu sme boli krátko a ak to porovnáme s Hrami v Londýne, tak táto olympiáda za tým predošlým športovým festivalom trochu zaostávala. Nielen, čo sa týka výkonu Lucky, ale aj atmosférou či emóciami.“

Š – ŠPORT. PODMIENKY:

„Všetci kvitujeme, že od septembra 2020 už máme k dispozícii novú atletickú 400 m tartanovú dráhu, ktorá pomôže rozvoju martinskej atletiky (v roku 2023 si pripomenieme jej 100. výročie), ale v našich zemepisných šírkach je problematické zabezpečiť celoročnú prípravu na vysokej úrovni. Preto sme počas zimných mesiacov odkázali na zahraničné tréningové kempy. V roku 2021, keď na celom svete platia rôzne obmedzenia, to máme s podmienkami na tréning o to komplikovanejšie. Takisto je problémom zaistiť kvalitnú regeneráciu. Žiaľ, tohto roku sme nemohli vycestovať na sústredenie do Portugalska ani na Kanárske ostrovy.“

T – TURČIANKY:

„Na Turčianskych hrách som začínal ako 15-ročný. Boli to jedny z mojich prvých pretekov, ktoré som vyhral. Vtedy to bola mládežnícka olympiáda s jedinečnou atmosférou. Toto podujatie nezaniklo, jeho potenciál sa nevyčerpal a udržalo si patričný kredit až doteraz, čo je super.“

Ú – ÚSPECHY:

„Najväčším úspechom a satisfakciou pre mňa je, keď moji bývalí zverenci majú aj po skončení aktívnej činnosti naďalej záujem o atletiku. A pomáhajú vychovávať ďalšie talenty; z čoho sa teším.“

Ž – ŽELANIE:

„Všetkým prajem hlavne zdravie. A športovcom aj to, aby mali adekvátne podmienky na svoj výkonnostný rast. Aby si splnili svoje sny, túžby a mali zo športu radosť.“

Autor: Eubomír Chochula

Foto: archív PS

Zľava sú: Lucia Klocová, prezident Svetovej atletiky WA Sebastian Coe, Pavel Slouka, Gabriela Gajanová a Andrej Paulíny

Športové jablko padlo pod hádzanársky strom

Otec a syn, Ladislav Biro st. a Ladislav Biro ml.

Otec a syn. Ladislav Biro st. a Ladislav Biro ml. Oboch spája nielen rodinná väzba, to isté meno a priezvisko, ale aj vzťah k športu, ktorý je pre nich láskou na celý život. V ich prípade padlo jablko presne pod strom. V otcových hádzanárskych šľapajach pokračuje jeho syn.

S jedným rozdielom. Kým Ladislav Biro st. ako brankár znemožňoval strely protivníkov a diváci to kvitovali skandovaním: „Keď je Laco v bráne, nikdy neprehráme“, jeho syn naopak ako hráč v poli strieľal na súperových gólmánov s úmyslom rozvlniť sieť. A keď to vyšlo, tak sa z tribún ozvalo: „Góll!“ Pre MN sa obaja rozhovori.

LADISLAV ST.

„Šport máme v krvi. Mój otec bol športovým nadšencom a reprezentantom vo futbale. Ja som mal talent na viaceré športy, za školu som hral všetky kolektívne, tie som preferoval na rozdiel od individuálnych, ale presadzoval som sa aj na atletických súťažiach mládeže. Systematicky som sa začal venovať jednému konkrétne- mu športu až ako 16-ročný, keď som si zvolil hádzanú. Vtedy ma pán Turčan, ktorý ma poznal zo stredoškolských hádzanárskych turnajov, oslovil, či by som to neskúsil v klube. V bránke. Súhlasil som a nebanujem. V roku 1968 sme získali titul majstra Česko-slovenska v doraste a dvakrát sme si vybojovali striebornú medailu na Európskych hrách mládeže. Za mužov

Martina som hral do svojich 29 rokov, ale ani vo vyššom veku som s aktívnou hádzanou neprestal. Dokonca sme sa trikrát stali majstrami Európy medzi staršími pápmi, keď som bol brankárom a zároveň trénerom nášho družstva. Šport je môj životný štýl. Realizujem sa ako tréner (absolvoval som FTVŠ UK v Bratislave) a táto práca ma naplňuje. Okrem mužov mám v MHÁK Martin na starosti aj mládež. Rád pracujem s mladými ľuďmi (v našom klube i v rámci projektu Pod-me deti baviť polybom), nabíja ma to pozitívnou energiou, radosťou a optimizmom, čo je dobrá prevencia pred depresiou a čiernymi myšlienkami. V mojom veku (71 rokov) to potrebujem. Škoda, že teraz je pre pandémiu šport na vedľajšej koľaji, ale zdravie je najdôležitejšie, preto musíme len veriť, že sa situácia čoskoro zlepší a znovu budeme môcť robiť všetko to, čo predtým.

Mój syn? Bol síce úspešný aj v plávaní i tenise, ale asi je to dedičné, lebo takisto mal radšej kolektívne športy, kde so spoluhráčmi prežívate radosť i starosti. Ako 10-ročný si vybral hádzanú, ale nie preto, že by som si to ja želal. Keď prišiel na prvý tréning, okamžite ho strčili do bránky. Lebo Biro. V tomto sa trochu odlišujeme, brankárska pozícia mu až tak nesedela, ťahalo ho to do útoku a postupne sa prepracoval na post stredná spojka, na čo má vhodné predpoklady. Vie určovať ríz hry, pozitívne vplývať na spoluhráčov a byť vedúcou osobnosťou. V súčasnosti mi už aj pomáha s vedením mužského tímu, najmä čo

sa týka ofenzívnej činnosti. Dám na jej rady. Priznávam, že sa niekedy dostaneme aj do konfliktu, neudržíme si nervy na uzde, pohádame sa, ale keď emócie opadnú, dokážeme sa nad to povzniesť a znovu bez problémov fungovať. Na svojho syna sa môžem spoľahnúť. Spolupráca s ním je veľmi dobrá,“ uviedol L. Biro st.

LADISLAV ML.

„Otec mi ako aktívny športovec išiel príkladom, ale do ničoho ma nenútil, ani nedával hádzanú na piedestál dôležitosti. Najskôr som si vyskúšal plávanie a tenis. Tenis bol síce fajn, ale v tejto hre nemôžete prejavovať emócie a ešte je tam deliaca sieť medzi vami i súperom, čo mi prekážalo. Inklinujem ku kontaktným športom. Na hádzanú som sa dal v treťom ročníku základnej školy. Mójho otca to, samozrejme, potešilo, ale nikdy sa nestaval do úlohy, že to musí byť len tak, ako on chce. Mal pochopenie aj vtedy, keď som tvrdohlavo trucoval a postavil som sa na zadné so slovami: ja nejdem hrať hádzanú, ale basketbal. Nepovedal, že mi to nedovolí. Hovoril, že sa venuj tomu, čo ťa bude baviť a rob to dobre. Napriek tomu (alebo práve preto) som si k hádzanej vybudoval veľmi kladný vzťah, ktorý trvá už takmer 30 rokov. Počas celej svojej kariéry som zostal verný Martinu, hoci ponuky som mal aj z iných oddielov (aj zo zahraničia). Som však lokálpatriot. Vlastne si ani neviem predstaviť, že by som sa vykašlal na materský klub a pôsobil niekde inde.

Začínal som v bránke, lebo, prirodzene, keď som prišiel na hádzanú, prvá otázka trénera bola, ako som volám. Hovorím, že Biro. A tak mi automaticky prischol brankársky post, keďže otca ako bývalého gólmána dobre poznali. Ešte ako starší žiak som chytával, ale potom ma to čoraz viac ťahalo z bránkoviska ďalej na ihrisko. Preto, lebo v bránke som bol odličený od kontaktu s protihráčmi, čo mi na jednej strane pripomínalo tenis, na druhej strane ma to hnevalo. Chcel som dávať góly. V dorasteneckej kategórii som hral krídlo i spojku. Medzi mužmi som debutoval ako 15-ročný, začínal som na krídle, postupom času som prešiel na strednú spojku. Vo veku 39 rokov som ešte stále hráčom mužského tímu MHÁK Martin, ktorý trénuje môj otec a ktorému sa snažím aj pri vedení družstva pomáhať.

Aktuálnu sezónu v druhej najvyššej súťaži máme pre pandémiu prerušenú. Naposledy sme hrali, kým to ešte bolo dovolené, 10. októbra 2020. Mój otec nepatrí medzi trénerov, ktorý by za každú cenu presadzoval svoju pravdu. Vážim si, že neodmieta ani iné argumenty, keď si ich vyhodnotí, že sú správne. Hádzanú spolu často preberáme, berie do úvahy moje názory a vie prijať kompromisné riešenie. Samozrejme, že v zápale emócií to medzi nami niekedy iskri, dostaneme sa do názorového stretu, ved' pohľad na vec z lavičky a z ihriska je niekedy úplne iný, ale to je normálne a mám k nemu ako syn i zverenec prirodzený rešpekt.

Budúcnosť? Zatiaľ stále rozmýšľam ako hráč, ale ak nás bude dost v družstve, tak určite nechcem zaberat miesto mladším. Preto nevyklúčujem, že neskôr budem odovzdávať svoje skúsenosti ako tréner (základnú trénerskú licenciu už vlastním), ale začal by som detskými kategóriami. Mój syn Matúško (má rok a tri mesiace) možno raz bude hrať hádzanú a potom ma to bude viac motivovať. Určite ho chcem vychovávať v športovom duchu, ale takisto ho nebudem nútiť k ničomu, k čomu by nemal vzťah. Hlavne, aby to robil s láskou a naplno.

Záverom by sa poďakoval za to, že som sa ocitol medzi najlepšimi v ankete Športovec mesta Martin za rok 2020 (4. až 9. miesto). Milo ma to prekvapilo i potešilo,“ povedal L. Biro ml.

**Autor: Eubomír Chochula
Foto: archív: LB**

„Čestnosť, pokoj, samota, slušné vystupovanie a zodpovednosť“

Martinčanka Anika Bolčíková

Slovenská reprezentantka v golfe a Martinčanka Anika Bolčíková prišla do kontaktu s týmto športom počas prázdnin po druhom ročníku v Martine. Odvtedy sa mu venuje a je v ňom úspešná. MN jej položili zopár otázok.

Ako si spomínaš na svoje začiatky?

„Mala som vtedy osem rokov. Pani Junasová Matková sa spýtala mojej mamy, či by som mohla spolu s viacerými deťmi zo školy ísť do Váľče a skúsiť si golf. Cieľom bolo naučiť nás základy golfu, aby sme aj my mohli slávnostne vykonať prvý odpal pri príležitosti oficiálneho otvorenia golfovej akadémie vo Váľčianskej doline.“

Už si dosiahla niekoľko väčších úspechov. Ktoré sú to?

„Bola som hrajúcou kapitánkou víťazného tímu na majstrovstvách Slovenska v súťaži klubových družstiev (2020). Získala som ocenenie Golfistka roka za rok 2019 (plus aj v kategórii do 21 rokov). Stala som sa medzinárodnou majsterkou Českej republiky v hre na jamky (2019). Ocenili ma tiež v rámci ankety Športovec mesta Martin za rok 2018 (4. miesto) a za rok 2020 (4. až 9. miesto). Som víťazkou prvého univerzitného turnaja v zámorí – Magnolia Invitational (2018). Dostala som športové štipendium na dvoch univerzitách v USA (Auburn, Old Dominion). Bola som medzinárodnou majsterkou

Slovenskej republiky v hre na rany (2018), vicemajsterkou Českej republiky v hre na rany (2018), juniorskou majsterkou Slovenska v hre na rany (2017) a juniorskou medzinárodnou šampiónkou Česka v hre na rany (2017). Za úspech určite považujem aj to, že som bola súčasťou juniorského a ženského národného golfového tímu Slovenska (2015 až 2020).“

Kde trénuješ, ako sa pripravuješ na športové výzvy?

„Tréningy som absolvovala, po slávnostnom otvorení akadémie, vo Váľčianskej doline. Neskôr ma rodičia vozili na tréningy do Veľkých Karlovíc. Potom som jazdila vlakom na prípravu do obce Ropice neďaleko Ostravy. Nakoniec som dochádzala do Bratislavy, Hrubej Borše či Slavkova pri Brne. Vždy tam, kde som mala aktuálne trénera. Po maturite na Gymnáziu Jozefa Lettricha v Martine v roku 2018 som nastúpila na univerzitu v USA. Lákala ma tam vďaka lepším podmienkam pre hranie golfu. Po dvoch rokoch a v začiatkoch aktuálnej pandemickej situácie som sa rozhodla pre návrat domov – do Martina. Momentálne pomáhame Golfovému klubu Agama v Koši pri Prievidzi v rozvoji golfu. A tam si aj ja zväčša zatrénujem. No nie je ojedinelé, že ma môžete vidieť odpaľovať loptičky aj na niektorých našich opustených futbalových ihriskách v Martine. Za trénerom Johnom Carrollom, ktorý pôsobí v Slavkove pri Brne, nemožno už rok vycestovať. Preto trénujem len doma ako kedysi.“

Čo chceš dosiahnuť v krátkodobom i dlhodobom horizonte?

„Moje ciele sú pre tento rok viac akademické než športové. Urobila som si síce plán turnajov golfovej sezóny 2021, na ktorých by som sa rada zúčastnila, ale pokiaľ sa situácia s pandemiou nezmení, tak bude ich organizácia alebo moja účasť otázna. Keď už na nejaký turnaj pôjdem, budem sa snažiť dosiahnuť solídne a konzistentné výsledky. Nebude to jednoduché, predsa len ide o profesionálne súťaže (od tohto roku som profesionálnou hráčkou golfu, čím sa mi splnil môj detský sen), v ktorých potrebujem najskôr získať skúsenosti.“

Z dlhodobého hľadiska by som chcela byť kondičnou i golfovou trénerkou.“

V čom spočíva najväčšie čaro golfu?

„Je to nádherný kontrast k súčasnej zrýchlenej a premodernizovanej dobe. Skutočný golf v sebe zahŕňa čestnosť, pokoj, samotu, slušné vystupovanie a zodpovednosť za svoje konanie.“

Máš nejaký vzor?

„Dlho nám boli Tiger Woods a Annika Sorenstam, ale časom zisťujem, že lepšie je byť sám sebou, identický a v ideálnom prípade sa stať sám sebe vzorom. Nie egocentricky, ale povzniesť sa nad svoju myseľ a posudzovanie. Konať, aby sa sám človek neodsudzoval a neporovnával.“

Čo je pri golfe dôležité?

„Na tej najvyššej úrovni už vie každý hráč trafiť loptičku, tam ide čisto o psychiku. Na psychiku pôsobí pocit z triafania loptičiek, čiže technika švih, čo vyúsťuje do schopnosti robiť správne rozhodnutia a správne ich fyzicky vykonať.“

Čomu sa venuješ vo voľnom čase? Študuješ? Aké máš koníčky?

„Od malička som športovala, takže šport vyplňa väčšinu môjho voľného času. Je to aj logická kompenzácia k štúdiu, kde je človek pohybovo pasívny. Pred štyrmi rokmi som objavila čaro dvíhania želiez v posilňovni. Aj preto som sa rozhodla nastúpiť na štúdium na Univerzite

Mateja Bela za kondičného trénera a učiteľku telesnej výchovy. Vzdelávaním sa v tejto oblasti vidím priestor na môj progres i mojich zverencov. Mimochodom, študujem od úplného začiatku, keďže systém univerzít v USA je diametrálne odlišný od slovenského. Taktiež som sa prihlásila na štúdium za profesionálnu golfovú trénerku, ktoré by sa malo blokovo konať na Karlovej univerzite v Prahe. Prvý termín je už presunutý a momentálne čakám, či sa výučba bude realizovať online formou, alebo sa presunie na budúci rok. Čo sa týka ďalších aktivít, aktuálne zverejňujem videá na facebooku a instagrame pod názvom Anika Golf & Fitness, v ktorých sú návody a rady pre každého, nie iba pre golfistov, ako cvičiť doma. Veľmi rada si zajazdím na koni, keďže som v minulosti skákala parkúr. Keď mám čas, čítam knihy. Ak by bolo viac času, chcela by som sa vrátiť aj k umeleckej tvorbe.“

Čo sa ti najviac páči v meste Martin a v regióne Turiec?

„V Martine som doma. V USA som si uvedomila všetko, čím si ma získal. Sú to hory, kde len zrak dopadne. Milujem pohľad a ešte viac túru na Martinské hole. Na holiach i v meste často stretnem známych, počujem ľubozvučnú slovenčinu a na tvárach ľudí nevidím umelý úsmev. V neposlednom rade mám rada moju izbu, ktorá je mojím malým vesmírom.“

Autor: Pch
Foto: archív AB

A. Bolčíková je už profesionálnou hráčkou golfu

REALITY

Ponúkame na predaj

nadštandardný kompletne zrekonštruovaný:

4-izbový byt (96 m²)

s balkónom aj spoločnou terasou, s garážou priamo pri byte, nebytovým priestorom vhodným na kanceláriu, prípadne prevádzku pod bytom.

2-izbový podkrovný byt (80 m²)

s krásnym výhľadom a balkónom aj spoločnou terasou, s garážou a nebytovým priestorom vhodným na kanceláriu, prípadne prevádzku pod bytom.

Nehnutelnosti sa nachádzajú v trojbytovom dome v Priekope.

V cene bytu je zahrnutý aj podiel na pozemku pod domom a priláhlá záhrada s rozlohou 800 m².

kontakt: +421 949 012 341 | stavbamartin@gmail.com

Kde nájdete MESTSKÉ NOVINY?

Vzhľadom na sťažnosti a pripomienky našich čitateľov z rôznych častí Martina sme zabezpečili popri distribúcii do poštových schránok aj distribúciu prostredníctvom predajní potravín a stánkov.

MESTSKÉ NOVINY nájdete - ZDARMA - každý mesiac aj na týchto miestach:

- COOP Jednota Ľadoveň III. – Ul. N. Hejnej
- COOP Jednota Ľadoveň II. – Stavbárska ul.
- COOP Jednota Jahodníky, Jesenského ul.
- COOP Jednota Stred – Ul. A. Kmeťa (pri kine Moskva)
- COOP Jednota Košúty - Štefunkova ul.
- COOP Jednota Priekopa – Medňanského ul.
- Potraviny Dušan Sládek, Stred – Škultétyho ul. 16
- Trafika Podháj - Golianova ul.-Gorkého
- Stánok pred hl. vchodom do UNM
- Penzión Ľadoveň - Ul. D. Michaeliho

- COOP Jednota Sever - Jilemnického 45
- COOP Jednota Rumunskej armády 14

PIERCE

**CNC REZACIE
STROJE**

www.pierce.sk

MIRAGE

MÓDA A ŠTÝL
ZÁBAVA • SLUŽBY
GASTRONÓMIA

www.mirageshopping.sk
OC MIRAGE, Nám. A. Hlinku 7B, 010 01 Žilina

MIRAGE SHOPPING CENTER

SPLNENÉ JARNÉ *priania*

OVS
CCC OUTLET
TALY WEISS
Bata
coin
4F
ALL TOYS
RESERVED
Jouglie D
TERRANOVA
martinus

MIRAGEshopping.sk

FAnn parfumerie

ZĽAVA 30%

Salvatore Ferragamo
INCANTO SHINE
EDT 50 ML
40 € → 29 €

**Bestseller
NA MAREC**

Bvlgari
MAN WOOD
ESSENCE
EDP 60 ML
80 € → 62 €

Givenchy
L'INTERDIT
EDP 35 ML
70 € → 49 €

Masaki Paris
SHIRO
EDP 80 ML
71 € → 49 €

Lancôme
LA VIE EST
BELLE
EDP 50 ML
59 € → 42 €

Lanvin
ECLAT D'ARPEGE
EDP 50 ML
91 € → 65 €

Predajňa FAnn Parfumerie sa nachádza na -1. podlaží v OC MIRAGE.

”DÔVERUJEM SILE PRÍRODY.”

DM active beauty

prí kúpe 2 a viac ks
25-NÁSOBNÉ
BODY
NA CERTIFIKOVANÚ
PŘÍRODNÚ
KOZMETIKU

WELEDA
sen (j)ivo
baby

NÄE
freschezza
refreschujúci
slabovier gél

alverde
SENSITIV
ZÁKREME
BIOKAPALINÁ
BIOKAPALINÁ
SPOKOJNÁ PIELA

Viac info na www.mojadm.sk

Predajňa DM Drogerie Markt sa nachádza na -3 podlaží v OC MIRAGE.

dm
TU SOM ČLOVEKOM
TU NAKUPUJEM

Sme tu pre vás aj počas Veľkej noci

Veľká noc je tu už čoskoro a mnohí vodiči SAD Žilina budú aj tento rok za volantom autobusu preto, aby ste si užili sviatky naplno a hodili všetky starosti s odvozom za plecía a dopravili sa pohodlne a bezpečne verejnou dopravou spoločnosti SAD Žilina.

Vedenie autobusových spojov počas veľkonočných sviatkov 2021
Štátne sviatky pripadajú na piatok 2.4. a pondelok 5.4.2021.

Prímestská doprava

Deň	Premávame ako
1. 4. 2021 štvrtok	v pracovných dňoch počas prázdnin
2. 4. 2021 piatok	v nedeľu a v štátny sviatok
3. 4. 2021 sobota	v sobotu
4. 4. 2021 nedeľa	v nedeľu a v štátny sviatok
5. 4. 2021 pondelok	v nedeľu a v štátny sviatok
6. 4. 2021 utorok	v pracovných dňoch počas prázdnin

Počas prázdnin nepremávajú spoje označené x10.

MHD Martin

Deň	Premávame ako
1. 4. 2021 štvrtok	- v sobotnom posilnenom režime + spoje označené „10“ (premáva v dňoch šk. vyučovania) - školská linka MHD 3 nebude premávať.
2. 4. 2021 piatok	v nedeľu a v štátny sviatok
3. 4. 2021 sobota	v sobotu
4. 4. 2021 nedeľa	v nedeľu a v štátny sviatok
5. 4. 2021 pondelok	v nedeľu a v štátny sviatok
6. 4. 2021 utorok	- v sobotnom posilnenom režime + spoje označené „10“ (premáva v dňoch šk. vyučovania) - školská linka MHD 3 nebude premávať.

„Mojím snom je zahrať si na univerziáde“

Hráčka PVK Vrútky Karin Kačková sa v januári tohto roku zúčastnila s národným tímom Slovenska na kvalifikačnom turnaji vo vodnom póle žien (Terst) na OH do Tokia. MN jej položili niekoľko otázok.

Slovenky prehrali na tomto podujatí všetkých šesť zápasov a skončili na 8. mieste. V čom sme najviac zaostávali za súperkami?
„Myslím, že našou najslabšou stránkou bola kondička. Na turnaj sme sa totiž pripravovali len pár týždňov. Za seba môžem povedať, že som v poslednom zápase podujatia už naozaj nevládala. Veľkú rolu zohralo aj to, že sme počas prípravy nemali súpera. A teda sme na tréningoch hrávali len proti sebe. Je ťažké hrať proti spoluhráčkam, od ktorých viem, čo mám čakať, ako aj a s vedomím, že na seba musíme hrať opatrne, aby sme sa nezranili.“

Ako hodnotíš tento turnaj po organizačnej i športovej stránke?
„Myslím, že organizačne bol turnaj zvládnutý bez problémov. Organizátori pripravili bezpečné prostredie. Takmer každý deň sme boli testované na covid-19. Bolo to zrejme aj pre nich niečo nové. Museli zabezpečiť všetko tak, aby sme sa s ostatnými družstvami stretávali, čo najmenej. Mali sme preto presný časový rozpis na stravu, nesmeli sme opustiť hotel, mesto sme videli len z autobusu cestou na zápas, všade sme museli mať rúška. A čo sa týka organizácie mimo pandemických opatrení? Povedala by som, že to bolo jedno z tých krajších podujatí.“

Karin Kačková si obľúbila mokrú loptu.
Foto: archív KK

Nazbierala si nové skúsenosti, čo ti tento turnaj dal a ukázal, na čom musíš najviac popracovať?

„Každý turnaj mi dáva plno nových skúseností. Mohla som si zahrať proti hráčkam zo svetovej špičky. Okrem toho to bol prvý turnaj, keď som si naše zápasy pozrela spätne zo záznamu, aby som vedela lepšie zhodnotiť moju a našu tímovú hru. To som nikdy predtým nerobila. Na seba som si všimla napr. nerozhodnosť pri nahrávkach, niekedy trvajú dlhšie, ako by mali, ale to je dôsledok hlavne ročnej zápasovej pauzy, keďže liga sa teraz nehrá.“

Ešte máš len 20 rokov. Čo by si s vodným pólom chcela dosiahnuť?

„Vo vodnom póle je to trochu inak, v slovenskej reprezentácii patrím k najstarším hráčkam. Týmto športom sa u nás žijú nedá, preto väčšina z nás končí po strednej škole. Mojím snom je zahrať si na univerziáde. Keďže väčšina družstvá študuje na vysokej škole, bolo by perfektné, keby sa tento nápad podaril presadiť aj v Slovenskej plaveckej federácii.“

Je tvojím cieľom získať zahraničný angažmán a hrať v cudzine, tak ako momentálne legionárčia dve odchovankyne vrútockého vodného póla Miroslava Stankovianska a Emma Junasová?

„Nie som veľký cestovateľ. Predstava hrania v zahraničí mimo rodiny ma veľmi neláka. Aj keď musím priznať, neraz som mala myšlienky, že by to mohla byť super skúsenosť.“

Na akom poste hráš?

„Hrávam na pravom krídle či pravej spojke. Ako ľaváčka tam mám veľkú výhodu, ale v domacom klube som hráčka pre všetky pozície.“

Momentálne sú pre pandémiu športové aktivity obmedzené. Ako to berieš?

„Voda mi veľmi chýba. Trvalo mi mesiace, kým som sa naučila trénovať na suchu. Snažím sa udržiavať vo forme. Obľubujem cvičenie v prírode, sem-tam si zacvičím doma. Mám šťastie, že môj priateľ je rovnaký

športovec ako ja. Super „sparringom“ sú aj moje spolubývajúce z internátu.“

V akom inom športe by si sa mohla presadiť, keby nebolo vodné pólo?

„Od malička som milovala všetky športy. Veľmi ma baví lyžovanie, hádzaná a tak ďalej. No keby som si mala vybrať jeden šport, asi by to bol hokej.“

Čo robíš vo voľnom čase, kde študuješ?

„Voľný čas trávim s kamarátkami a so svojím priateľom. Rada sa aj učím, čítam a varím. Študujem druhý rok farmáciu na Masarykovej univerzite v Brne.“

Aký máš vzťah k mestu, kde žiješ, čo na ňom najviac obdivuješ, kde sa cítiš najlepšie a kto je tvojou najväčšou oporou?

„Na Martine mám najradšej hory. Je super; že je tu na skok do prírody. Okrem toho tu žije celá moja rodina, takže aj keď momentálne väčšiu časť času pôsobím v Česku, na domov sa vždy veľmi teším.“

Slovenská reprezentácia vo vodnom póle na turnaji v Terste. Foto: archív KK

Kolky bude hrať dovtedy, kým ho nevyženú

Miroslav Ruttkay.
Foto: Ich

Najstarším hráčom Kolkárskeho oddielu TJ Lokomotiva Vrútky je 66-ročný Miroslav Ruttkay, bývalý československý i slovenský reprezentant, ktorý sa tomuto športu venuje takmer celý svoj život. Pre MN povedal:

„S kolkami som začal už ako 9-ročný. Vyskúšal som si aj iné športy (volejbal, basketbal, futbal, hádzaná), ale mojou srdcovou záležitosťou sú stále kolky. V reprezentácii som bol skoro 30 rokov. Úspechy som dosiahol aj vo vyššom veku, mám tri tituly majstra Slovenska nad 50 rokov a jeden nad 60 rokov. Ako družstvo sme vlani skončili tretí v Slovenskom pohári. Veľmi ma však mrzí, že Slovenský kolkársky zväz zrušil na jar minulého roka

celý ročník 2019/2020 slovenskej extraligy mužov. Stačilo nám vyhrať už iba jeden zápas a stali by sme sa víťazmi tejto súťaže, čo sa nám doteraz nikdy nepodarilo. Žiaľ, aj aktuálna sezóna je teraz prerušená, stihli sme odohrať dva duely v medzinárodnej česko-slovenskej interlige. Čakáme, čo sa bude diať, či nám situácia dovolí dohrať súťaž, alebo zasa nie. Ja sa napriek dobe, akú žijeme, snažím byť optimistom a byť čo najviac na čerstvom vzdu-

chu (rybárčenie, dlhé prechádzky a pod.), ale vyhýbam sa kontaktu s ľuďmi, aby som sa chránil. Kolky mi veľmi chýbajú, súťažná pauza trvá už veľmi dlho, tak veľmi rád by som si ich znovu zahral. Tomuto športu sa chcem dovtedy venovať, kým ma z kolkárne nevyženú,“ zasmial sa na záver Miroslav Ruttkay, ktorého syn Marián je takisto kolkárom Vrútok.

Stranu pripravil:
Ľubomír Chochula

Topiaci sa aj „slamky“ chytá

Martin Kalnický

„Súčasnú vedenie mesta Martin zlyhalo v tom, že zbytočne prehadžovalo dva roky, počas ktorých sa dali urobiť kroky, aby sme problematiku mestskej hromadnej dopravy nemuseli riešiť na poslednú chvíľu,“ povedal úvodom pre MN poslanec Martin Kalnický a vzápätí pokračoval:

„Zmluva so súčasným prevádzkovateľom MHD v Martine, spoločnosťou SAD Žilina, vyprší 31. decembra 2021. Keby vedenie mesta nepodcenilo túto vážnu tému, mohli sme bez časového imperatívum zohľadniť najlepšie možné riešenie. Po ekonomickej stránke, ale aj čo sa týka spokojnosti Martinčanov. Nakoniec sa v Martine bude zabezpečovať MHD prostredníctvom vlastného dopravného podniku. Času

je však zúfalo málo. Je tu veľké riziko, či sa do požadovaného termínu stihne všetko pripraviť, aby sme verejnú dopravu mohli realizovať vo vlastnej režii. Problémom je aj to, že sa neskoro podalo zadanie do vestníka verejného obstarávania.

Je tu veľa otázok: Napr. ako to bude s depom (my vôbec doteraz nevieme, kde bude), či si dopravný podnik bude prenajímať autobusy, či kupovať, ako to bude s ľudským potenciálom? Bez nejakej dohody so súčasným prevádzkovateľom (kde len tak zoženiete 150 zamestnancov?), by to bolo veľmi komplikované.

Už dlhšie kritizujem, že vedenie mesta malo konať rýchlejšie, ale ten vzácny čas premrhalo, malo byť akčnejšie a začať celú problematiku riešiť oveľa skôr. Žiaľ, týmito chybami sme sa dostali do zlej situácie. Preto mám obavy, ako bude mesto zabezpečovať verejnú dopravu vo vlastnej režii.

Pochybnosti vo mne vyvolalo aj výberové konanie na konateľ a Dopravného podniku mesta Martin. Na zasadnutí mestského zastupiteľstva bolo uvedené, že obaja uchádzači boli úspešní, ale komisia napokon vybrala p. Slamku, ktorý ju viac presvedčil. No nič sme sa nedozvedeli o druhom uchádzačovi. Prečo vyhral ten, kto vyhral? Je naozaj on najlepším odborníkom, ktorý môže riadiť túto spoločnosť? Čo o tom rozhodlo? Na víťazného kandidáta som mal pripravených viacero otázok, zžutnil som to tak, aby som to v obmedzenom čase (každý mohol v rozprave počas celej schôdze a ku každému bodu vystúpiť v intervale maximálne tri minúty) stihol. **Vyslovil som podozrenie, či p. Slamka nekomunikoval za mesto Martin a za dopravný podnik s výrobcom autobusov, aby mu poskytl informácie o komponentoch, ktoré by boli zohľadnené v zadani tendra na kúpu autobusov, a to ešte skôr, ako sa usku-**

točnilo výberové konanie na konateľ a spoločnosti DPMM. Na toto p. Slamka neodpovedal.

Nielen mňa, ale aj martinskú verejnosť by ešte zaujímalo, či bol p. Slamka už dopredu vybratý ako víťaz? Či vie, do čoho ide, či bol o všetkom informovaný a či je podľa neho možné, aby MHD bola pre obyvateľov mesta zadarmo, ako sľuboval primátor v kampani pred komunálnymi voľbami?

Nie je dobré, ak sú od začiatku fungovania dopravného podniku, na ktorý pôjdu z mestského rozpočtu milióny eur ročne, podozrenia, nejasnosti a otázky ohľadne transparentnosti.

Nedôvera občanov vo vedenie mesta rastie a ja sa tomu vôbec nečudujem. Mimule úplne neštandardne pribudla do mestskej nadácie Nová šanca suma 100 000 eur, ktoré daroval p. Košovčan (nepoužijú sa tieto peniaze účelovo pred voľbami?), teraz je tu ďalšie podozrenie na netransparentné správanie v súvislosti s výsledkami výberového konania na konateľ a DPMM,“ uzavrel túto tému M. Kalnický.

Autor: P'ch

Nebezpečný precedens do budúcnosti?

M. KALNICKÝ: „Zhruba pred rokom, na náš podnet, schválilo MsZ uznesenie č. 39/20, v ktorom zastupiteľstvo žiada právne oddelenie MsÚ, aby v spolupráci s hlavným kontrolórom predložili poslancom a vedeniu mesta písomné záväzné právne stanoviská k zisteniam uvedeným v správe z kontroly: či boli naplnené zákonné podmienky, že výber nového správcu počítačovej siete uskutočnila vtedajšia riaditeľka ZŠ s MŠ Hurbanova bez verejného obstarávania, či došlo zo strany riadi-

telky k porušeniu rozpočtovej disciplíny pri narábaní s verejnými financiami, keď boli uhradené faktúry napriek tomu, že zmluvy k týmto faktúram neboli účinné. **V uznesení sme žiadali, aby bolo predložené záväzné právne stanovisko od Úradu na ochranu osobných údajov SR, či konaním riaditeľky ZŠ s MŠ Hurbanova došlo (alebo nedošlo) k ohrozeniu osobných údajov žiakov, rodičov, pedagógov a zamestnancov školy tým, že sa k týmto údajom dostala firma, ktorá dostala zákazku na sprá-**

ovanie počítačovej siete.

Celý problém nastal hneď v januári 2020, krátko po tom, ako sa vtedajšia riaditeľka ujala svojej funkcie. Konanie bývalého vedenia „Hurbanky“ bolo také rozporuplné, že rozdelilo túto školu na dva nezmieriteľné tábory, čo malo za následok výrazne zhoršenie medziľudských vzťahov medzi kolegami a paralyzu vyučovacieho procesu. Napokon to vyústilo do odvolania riaditeľky a vymenovania novej po ďalšom výberovom konaní.

Na marcovej schôdži MsZ sme dostali odpoveď, že toto uznesenie musíme

zrušiť, lebo právne oddelenie nemôže kontrolovať hlavného kontrolóra.

Na zastupiteľstve som k tomu vystúpil s kritikou tohto postupu.

Nikto nechcel spochybniť prácu hlavného kontrolóra, len sme chceli právnu analýzu právneho oddelenia mesta Martin k tomu problému. Z dôvodu toho, aby sa v budúcnosti predišlo podobným pochybeniam na ďalších školách v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Martin. Obávam sa, či týmto nekonaním nemôže vzniknúť nebezpečný precedens.“

Autor: P'ch

Ako v širom kraji, tak aj v našej rodnej vieske

Kde bolo, tam bolo, žil raz jeden človek. Nebol obyčajný. Bol veľmi zvedavý. Chcel zistiť, aké je to tam ďalej za horami, nekami a dolinami, v širom kraji. Ak sa chcel dozvedieť, ako sa tam žije, či sú ľudia šťastní a kto im vládne, musel sa vystrojiť na dlhú cestu a pobrať sa do neznáma. A tak aj urobil.

Vybral sa na vandrovku s obrovskou túžbou nabráť životnú múdrosť, aby po návrate domov mohol pomôcť svojej rodnej vieske. Prešiel si celú krajinu, až došiel na miesto, kde stáli krásne vežičky a kde „bíli andeľi“ naháňali gulaté čudo. Pred ním sa otvoril celkom iný svet, aký dovtedy nepoznal. Keď však upriamil pozornosť na prosté veci

a zameral sa na život miestnych ľudí, ktorí mu vyrozprávali svoj príbeh a zážitky, zostal v nemom úžase. So smútkom v duši mu porozprávali, ako boli oklamani.

Oni si sami vrchnosť na tie pozície zvolili, lebo uverili ich sľubom, že budú ľudia počúvať, starať sa o nich a zveľadovať územie. No krátko po tom, ako sa dostali na piedestál, otočili sa ľuďom chrbtom, na sľuby rýchlo zabudli.

Bolo to pre neho obrovské sklamanie. Namiesto toho, aby získal nové pozitívne skúsenosti, ktoré by doma zúročil, tak sa do jeho vnútra vkradla neistota. Stále dookola si opakoval: „Nie, to nemôže byť pravda, takto to predsa nejde, v mojej rodnej

vieske to musí byť inak.“ Utekal ozlomkerk domov. Chcel tam varovať pospolitý ľud, aby sa nedopustil tej istej chyby. Prišiel však neskoro. Karty už boli rozdane.

Zistil, že tak, ako to funguje v širom kraji, tak je to aj v jeho v rodnej vieske.

Doma sa mu ľudia s trpkým hlasom posťažovali, ako to teraz chodí. Povzdychli si, ako vládár so svojou družinou, ktorého ľudia zvolili na trón aj na základe toho, že im nasľuboval hory-doly, opojený mocou vôbec neplní svoje sľuby.

Už nič z toho, čo tvrdil vtedy, keď sa ľuďom líškal, neplatí.

Nie je postavená nová cesta na najvyššiu horu nad vieskou, ani lanová dráha na ten

kopec, ani cestovanie na kočoch vo vieske nie je zadarmo.

Zato si vrchnosť poza bučky vybrala hlavného kočša všetkých kočšov. Ľudia sú znechutení, už si doma nemôžu ani vola či koňa priväzať k stajni bez toho, aby za to nemuseli platiť grošmi.

A čo teda platí?

Že sa nedá dôverovať vládárom, ktorí klamú tak, až sa im z úst práši. Už treba vydržať len jednu zimu a dve letá...

Autor: Martin Kalnický

